

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEJELENIK HETENKÉNT EGYZEREN:
szombaton és egyes rendkívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlőváltár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendő a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
iratrodája. Ide küldendő az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Polgármesteri jelentés 1907. évről.

Bemuttatott Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1908. évi október hóban tartott közgyűlésén.

(Folytatás.)

Debreczen város gyári és nagyipari élete 1907-ben.

Vas- és fémipar. A debreczeni Vassöntőde és géplakosság öntvényekből, kisebb ipari- és gazdasági gépekből évente 80,000 korona értékben termel. Specialitásai: szivattyúk és horszájtok. Egy darab 6. HP. motort és 5 vas-esztergát, 1 gyalupadot, 1 szelgépet, 1 öntvénytisztító gépet, 1 kettős széndobot, 1 lemezahajtót, 2 fűrőgépet használ. Alkalmazottainak száma 32 férfi munkás.

Vas- és rézbutorgyár r.-t. Vas és rézbutorokat állít elő 100,000 kor. értékben, dolgozik 23 férfi munkással.

A Gebauer-féle ércokorós-gyár. Évente 300,000 korona értéket termel és 36 férfi munkást foglalkoztat.

A Kereb Lajos-féle ár-gyár közönséges ajtózárból 9—10,000 korona értéket termel. Műhelyében 2. HP gázmotort használ és 5—6 munkást foglalkoztat. A vállalat ez évben a lakatos-sztrájk miatt többször szünetelt.

A Neubauer-féle sodrony-gyár kerítéseket, ágybetekeket, kocsiüléseket stb. évi 25,000 korona értékben állít elő. A műhelyben egy 4. HP benzinnmotor van használatban és 7 munkás dolgozik.

Debreczen sz. kir. város gósteéglagyára 112,000 kor. évi termeléssel, 48 férfi és 32 női munkást foglalkoztat.

Horváth János téglagyára 120,000 kor. termeléssel, 75 férfi és 20 női munkással.

Szikszay Lajos téglagyára 42,000 kor. és 35 munkás.
Tóth István és Tsai " 40—60,000 kor. és 70 "
Balogh és Vértessy " 30,000 kor. és 70 munkás.
Horváth János faárú telepe 250—300,000 kor. forgalmat csinál és 26 munkást foglalkoztat.

Faipar r.-t. Üzemét ezen év december havában kezdte meg, így üzeme kialakult képet nem adhat. Aprózott fán kívül különböző esztergályozott munkákat fog árulni.

Kocsigyártóink közül Riesz Henrik telepe virágzik. Harsányi István asztalos üzlete és parkett-gyára, mely 110,000 kor. értékben termel, 20—40 munkással.

Szavcs Vilmos butor-gyáros 90,000 kor. termeléssel, 20—30 munkással.

Butorgyártart üzemből Küller Ede, nagyobb asztalosok Vojta Géza és Nádai Rezső.

Esztergályosok közül kiemelni K. Tóth Sámuelet. A kádármesterek közül nagy keresletnek örvendő báró Györfly Miklós.

Szalagszővőgyár. Köper szalagot gyárt 170,000 korona értékben 12 férfi és 24 nőmunkással. Üzlettermelése kedvező.

Szavcs Ármán paszománt-, gombkötő- és harisnyakötőgyára 50,000 kor. értékben termel 4 férfi és 17 nőmunkással. Nevezetesen Benyáts Emil harisnyagyára.

Halászhálókat készít és külföldre szállít jó üzemből Hirschfeld Ármán.

Malomipar.

Debreczeni István malom 12,000,000 kor. értékben termel, egy 1000 H. P. gőzgépet, 3 H. P. elektromotort használ, 134 munkással és 44 napszámossal.

Erzsébet gőzmalom 900,000 kor. értéket termel, 19 munkással.

Hentesáru-iparvállalatok. Debreczeni Lajos, Szabó Mihály debreczeni hentesek.

Vidoni Testvérek szalámigyára. Üzeme az elmúlt évben nem volt kielégítő. Mintegy 1200 mm. szalámít készítették 300,000 korona értékben. Üzemét egy drb 8 lóerejű géppel látja el. Munkásainak száma 45. Árúinak legnagyobb részét Ausztriában helyezi el.

Ecetgyártás.

Schönfeld Fülöp utódai 28,000 kor. termeléssel; továbbá Gyurcsány Béla.

Szikiagyarak.

Szliuka István 50,000 kor. termeléssel.
Szabó Kálmán 24,000 " "
Adria halkonzervgyár. Termelése 350,000 korona. A gyárban 40 férfi és 80 nőmunkás dolgozik. Füstölt árúkat és csemege heringet, marinált heringet szállít Ausztriába, Galicziába, Bukovinába stb.

Szappangyárak.

Békéssy Rósa és Tsa debreczeni gyára. 500,000 kor. értékben, 18 munkással.

Első debreczeni szappangyárosok társ. 300,000 kor. értékű termeléssel és 6 munkással.

Villamos telep. A városé, most van berendezés alatt. Kefegyárak. Stern József és Testvére részvénytársaságá fejlődött gyára, egy 100 H. P. gőzgéppel és 2 kazánal, mintegy 500 munkást foglalkoztat. Kefe, meszelő és ecsetárut mind az öt világrészbe kivitelezik.

Falk Ármán és Tsa 120 H. P. gőzgéppel és 577 munkással és egy millió korona értékű meszelő, ecset és kefeárut termel.

Fésűgyár. Dömsödy és Tsa, fésűket és kaszkötőket gyárt. Egy gázmotorttal és 10—12 munkással dolgozik és mintegy 40—50,000 korona értékűt termel.

Könyvnyomdák. A városi nyomda (lásd a városi nyomdánál) 72 munkással.

Könyvkötészet. Dávidházy Kálmán és Tsa 150,000 korona forgalommal, 76 munkással.

Orgona és hangszer. Kerekgyártó István jelentős forgalmat csinál.

Mindezekből látható, hogy városunkban a nagyobb ipari vállalatok virágnak és ha meg volna a tőkepenzsek vállalkozási kedve, akkor szép eredményt lehetne elérni. A város a gyáraknak és nagyobb ipari vállalatoknak igyekszik a szokásos kedvezményeket megadni, mert tudja a mezőgazdaság mellett az ipari és kereskedelmi érdekeket is védelmezni és támogatni kell.

Állami segélyezésben részesültek városunkban *Tanczer György* hangszerkészítő 1500 kor. értékű szerszámmal. *Gajdosch Dező* játékaragó 350 kor. ért. szerszámmal. *Aszmann Ferenc* kereskedő 4400 kor. segélyllyel házi ipari célokra, de nem vette igénybe.

A debreczeni *ipartestület* tagjainak száma 1962. A tagsági járulék 2—20 kor. Bevétel 17,211 kor. 63 f., kiadása 16,033'19 kor. Tiszta vagyona 8661 kor. 10 f., jótékony alapja 4021 kor. 48 f. Belajstromoztatott 2717 segéd, 1599 tanonc; előjárósági ülés volt 16; elintézték 340 ügyet, békéltetési uton elintézve 475 ügy.

Örömmel jelentem, hogy iparosaink a kereskedelmi és iparkamara szabadalmi kiállításán szép munkákkal vettek részt. A debreczeni kiállítók voltak:

Béke László gyümölcszsalított ládával.

Győrffy Aladár gyújtódobozzal.

Jékei Balogh Julia gombokkal.

Küller Ede ebédőasztállal.

Kiss János ágyvasalással.

Nagy Lajos zárakkal.

Parsch Gyula gyorsfűtő készülék.

Polák Samu biztosító villamvilágításhoz.

Reisler Mór borsajtó.

Simon István számoló eszköz.

Szabó József gyorsan száradó festékminták.

Szekecs András ágyvasalás.

Seenes János bajuszvédő.

Széki Akos önműködő fagyjelző készülék.

Veréb István sugárpermetező.

A pécsi országos kiállításon városunkból kiállítási ezüst érmét kaptak: *Benyáts Emil* harisnyakötő vállalat.

Tóby József hortemelő.

Ókvelet és egyéb kitüntetést kaptak:

Debreczeni Erőtakarmány-gyár.

Ipari vállalatok létesülése 1907-ben.

Örvendetes jelenség, hogy városunkban az 1907. évi folyamán több életrevaló ipari vállalat létesült. Bizonyítéka ez annak, hogy a pénzemberek hovatovább meggyőződnek arról, hogy sokkal okosabban tesznek, mikor tőkéjüket jövedelmeseznek ingerző iparvállalatokba fektetik be. Ezzel nem csak maguknak használnak, hanem a magyar ipart is fejlesztik, továbbá munkát és kenyeret adnak a dolgozni szeretők kezébe. Szociális nézőpontból tehát dicsérnünk kell azon férfiak törekvését, kik tőkéjüket olyan vállalatokba fektetik, melyek a fenti célokat szolgálják.

Városunkban az 1907. évi folyamán a következő nagyobb ipartelepek létesültek:

Trágyagyár részvénytársaság.

Halkonzervgyár részvénytársaság.

Faipari gyár részvénytársaság.

Szalmaszövő gyár részvénytársaság.

Háziipari vállalat részvénytársaság.

Asztalosrudó gyár részvénytársaság.

Dobozgyár részvénytársaság.

Mind megannyi hasznos tényezői az ipari és kereskedelmi életnek.

A városi számadások állása.

A pénztárakat úgy a házi, mint az alapítványi és adópénztárt a törvényben és szervezeti szabályzatban előírt módon megvizsgáltattam és a záradékkal ellátattam. A vizsgálati jegyzőkönyvek tanúsága szerint a pénztárakban a legnagyobb rendre és hűségesebb kezelésre találtunk. A hitelek és előlegek elé lettek számolva és örömmel jelenthetem, hogy e tekintetben a legnagyobb és a város anyagi érdekei mindenben megvédő buzgalmat tapasztaltam.

A fentebbi rovatos kimutatásban bemutatom a házi és alapítványi pénztárak 1907. évi bevételeinek és kiadásainak zárószámadását, továbbá a város faforgalmi, körkemenzei üzemét, a ménes és tenyészgulya állását, az igás jóságok és lovak által elfogyasztott zab és szénamennyiséget, a külön kezelés alatt álló városi nyomda és világitási vállalat és általában mind azt, ami kéltő világitásban tünteti fel a város gazdasági háztartását.

A zárószámadásban úgy a rendes, mint a rendkívüli bevételei és kiadási rovatainál bővebb megokolást csatoltunk, valamint az is szem előtt tartottuk, hogy a zárószámadásnál az egyes alapok megfelelő tételére hivatkozunk, ami az összefüggés keresését azoknak, kik a város kulturális, emberbaráti és gazdasági élete iránt érdeklődnek. Csatoltam főbb teteleiben az 1908. évi költségelőirányzatot is, valamint az 1907. évi utadóalapnak záró- és az 1908. évi előirányzatát.

Általában jó lélekkel mondhatom, hogy a városi tanács minden alkalmat felhasznál a közjövödelmek fokozására és vezérelvünk volt a takarékoság. A közjövödelmek fokozására azonban a legalkalmasabbnak tartom a Hortobágy-pusztasági hasznosítását, mert nem tudok megnyugodni abban, hogy ez a hatalmas terület kihasználatlan és valóban nevelésesen csekély jövedelmet hoz a házipénztárnak. A tanács, a szakbizottságok, a törvényhatósági bizottsági közgyűlések évek óta foglalkoztak a Hortobágy hasznosításának kérdésével, a tanácskozással azonban nem vezettek eredményre és így ezen városunkra nézve égető kérdés megoldásában egy lépéssel sem haladtunk előre. Ennek okát abban találom, hogy a gazda közönségünk nem hisz azon előnyökben, melyek a "hasznosítás" következtében bekövetkeznének és ezen hasznosítási tervetben jogainak megsértését látja. Pedig a polgárság érdekeit nem veszélyezteti, sőt növeli a hasznosítás kérdésének helyes megoldása. Nézetem szerint meg kell keresni az egyeztető pontokat a város és polgársága között, mert a megoldás csak így lehetséges. A mostani állapotok nem csak nagy és biztos jövedelemelőt fosztják meg a házipénztárt, hanem nem is illenek be a modern gazdálkodás keretébe. A város napról-napra növekedő és meg nem állítható kiadási okvetlenül megkívánja a jövedelmi források szaporítását és okszerű kihasználását nem csak azért, mert a város haladása az áldozatkészséget nem csak kívánja, de meg is követeli, másrészt a közjövödelmek fokozásával a polgárság által annyiszor nehezített közköltő nagyban csökkenne.

Mindezeket megiszvélve, alig hiszem, hogy sokáig késhetnek ezen kérdés megoldása, mert valóban türehtetlen állapot, hogy a Hortobágy, ez a kis birtalom csak csöppjeit a jövedelemnek adja a házipénztárnak. Ha haladni akarunk, ha modern, nagy városá akarjuk tenni Debreczent, okvetlenül ki kell aknázni a Hortobágyt még érintetlen kincseit, melyek nem csak beruházásainkat fogják bőven fedezni, de a közköltő apadására is jótékony kihatással lesznek.

Debreczen sz. kir. város 1907. évi zárószámadása.

Roncisk Lajos főszámvévo városunk 1907. évi zárószámadását a következőkben terjesztette a bizottsági közgyűlés elé, csatolva egyben a vagyonmérleget is.

A házipénztárnál 2.853,920 K 92 f.
rendes bevétellel szemben a rend. kiadás 2.510,825 " 48 "
vagyis bevételi többlet. 343,095 K 44 f.

Az	1.939,929	" 86 "
rendkívüli bevétellel szemben a rk.		
kiadás	2.168,213	" 18 "
igy bevételi kevesebbség.	228,583 K	32 f.
Az átmeneti	305,953	" 28 "
bevétellel szemben az átmeneti kiadás	312,195	" 24 "
igy bevételek kevesebbség	6241	" 96 "
Ha a fenti számadatokkal mutakozó		
rendes bevételi többletből	343,095	" 44 "
ből a rendkívüli s átmeneti bevételi		
kevesebbség összegét	234,825	" 28 "
levonjuk, kapjuk a házipénztár kiadási		
végösszesítésénél mutakozó	108,270	" 16 "
pénztári maradványt.		

A mult éviéknél nagyobb pénztári maradvány a belügyminiszterium, illetve a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 71—1907. számú határozatában kifejezést nyert intézkedés eredménye.

Felhatalmazást kér tehát, hogy a maradvány összegből a) az erdei vasut áthelyezési és építési költségeire 20,000 K b) a cserrei magfak eladásából erdőnevelésre 11,000 K felhasználható legyen.

A zárószámából kitűnik, hogy az általános nehez pénzügyi viszonyokat tekintve, az eredmény kedvező és megnyugtató, dacára annak, hogy a mult évben szokatlanul nagyobb összegű rendkívüli hitel lett évközben megszavazva, mint az előbbi években.

A vagyon mérlegnél vagyonszaporulat mutatkozik.

Az 1907. évi zárószámát a következőkben terjesztem elő:

Debreczen sz. kir. város 1907. évi zárószámának főbb tételai a rendes és rendkívüli bevételek és kiadásokról.

Sorszám	A címek és rovatok megnevezése	Bevétel		Kiadás	
		K	f	K	f
I.	Pénztári maradvány 1906. év végén	8,824	19		
II.	Sámsoni birtok	11,010	24	3,232	01
III.	Szováti "	116,681	26	27,765	53
IV.	Debreczeni birtok	410,632	03	86,086	44
V.	Hortobágyi legelő és rendőrsége	251,447	46	146,528	63
VI.	Ménés	37,442	44	39,822	63
VII.	Erdőség	444,368	62	189,660	55
VIII.	Városi épületek	400,557	86	108,953	34
IX.	Nagyerdei fürdő	3,156	49	211	—
X.	Közbághid	87,754	04	49,184	49
XI.	Cserép- és teglagyártás	127,415	90	109,162	07
XII.	Könyvnyomda	36,815	53	61,354	43
XIII.	Fuvarozás	653	88	16,315	42
XIV.	Javadalmak	132,737	91	8,421	65
XV.	Vám- és piaci jöved.	96,657	72	25,591	85
XVI.	Szenvedő tőkék kam.	236,219	47	538,475	05
XVII.	Közigazgatás	59,792	52	337,270	49
XVIII.	Egyházak és közművelődési intézetek.	18,238	90	323,945	53
XIX.	Városi rendőrség.	8,456	08	217,476	56
XX.	" színház	3,426	—	40,641	74
XXI.	" közművek	81,473	47	138,049	01
XXII.	Árvaszék	350	—	38,943	48
XXIII.	Katonai és illetőségi ügyosztály	2,630	—	25,247	08
XXIV.	Betegpótlás	—	—	2,012	—
XXV.	Községi megadóztatás	287,708	88	1,166	16
	Összesen	2,853,920	92	2,510,828	47

Sorszám	A címek és rovatok megnevezése	Bevétel		Kiadás	
		K	f	K	f
	Előirányzat szerint	429,828	54	1,081,920	40
	" " nélküli	1,510,101	32	1,086,592	78
	Együtt	1,939,929	86	2,168,513	18
	Átmenet				
	Készpénzzel megtérítendő elől.	135,412	28	135,067	34
	Számadással megtérítendő elől.	170,541	—	177,127	90
	Összesen	305,953	28	312,195	24
	Bev. és Kiad. összesítése				
1	Rendes bev. és kiadás	2,853,920	92	2,510,828	48
2	Rendkív. " " "	1,939,929	86	2,168,513	18
3	Átmeneti " " "	305,953	28	312,195	24
4	Pénztári maradvány	—	—	108,267	16
	Összesen	5,099,804	06	5,099,804	06

Debreczen sz. kir. város vagyonának és terhének kimutatása 1907. évről.

	V a g y o n		É r t é k	
	K	f	K	f
Földbirtok 1906 dec. 31.	20,314,554	04		
Erdőség	8,548,858	66		
Épületek	12,697,670	68		
Vállalatok	2,101,972	56		
Butorok, felszerelés	373,819	97		
Közművek	1,086,526	05		
Állatállomány	234,900	—		
Anyag és termények	247,138	95		
Javadalmak	6,949,421	60		
Cselekvő tőkék	7,173,438	97		
" hátralek	515,732	59		
Városi muzeum	70,893	—		
" könyvtár	5,009	50		
Készpénz	195,603	83		
Letéteszerü alapok kezelése	1,064,308	69		
Összesen	61,579,848	09		

A gyarapodás 2.803,180 kor. 29 fillér.

Az apadás 820,075 kor. 46 fillér.

	T e h e r		É r t é k	
	K	f	K	f
Adósság	11,394,835	08		
Szenvedő hátralek	82,520	41		
Belkörü kölcsönök	585,876	89		
Letéteszerü alapok	1,064,308	69		
Különféle célra megsz. tőkék	144,660	12		
Tartalék	815,166	58		
Tiszta vagyon	47,592,480	35		

Debreczen sz. kir. város közköltőjének kimutatása 1897—1907-ben.

Városunk haladása szembeszökő és a puszta igazságot szolgálunk, mikor kimondom, hogy az utolsó tíz év alatt annyi hasznos alkotást hoztunk létre, hogy haladás tekintetében bátran kiálljuk a versenyt hazánk legnagyobb városaival. És míg ezeknél ezen, vagy ennél talán kisebb alkotások és létesítések a közköltőt ugyszólván az elviselhetetlenségig emelték, addig nálunk a közköltő tíz év alatt nem emelkedett, hanem csökkent. A nagyobb városok 40—100% pótdóval küzdenek, míg nálunk 1907-ben csak 18% volt, nem számítva ebbe a különböző, u. m. alamiznaváltási, járda, tűzvédelmi és ipariskolai adókat, melyek 3/2%-ot tettek ki. Mindez azt bizonyítja, hogy a közgyűlés bölcsesége és a városi tanács megtalálta a köz-

jövedelmek okos kihasználási módját, a takarékoság elvét szigorúan betartotta, jöllehet nem zárkózott el sem az emberbaráti, sem a kulturális és közgazdasági áldozatoktól és üdvös irányu befektetésektől.

Fentebb hangoztatott állításunk igazolására bemutatom 1897—1907. évre megszavazott közköltő százalékat.

1897-ben volt a közköltő	25 %
1898	42 "
1899	" "
1900	28 "
1901	38 "
1902	47 "
1903	32 "
1904	" "
1905	33 "
1906	28 "
1907	21 "

Kimutatása a közvágóhídon 1906. és 1907. évben levágott állatok után esedékes vágóhídi díjnak és két évi különbözetének.

Megnevezés	1906. év		1907. év		1907. évben		
	Levágott állat		Levágott állat		Több		Keve sebb-
	K	f	K	f	K	f	
Magymarha	4	5856	23424	5038	20152		3272
Borju, egy éven felül	4	693	2772	330	1320		1452
Borju, egy éven alul	2	7665	15330	7275	14550		780
Juh és kecske	40	3266	906 40	2112	844 80		81 60
Bárány	20	10651	2130 29	7761	1552 20		578
Sertés 30 kig. alul	60	124	74 40	90	54		20 40
Sertés 30 kig. felül	1 20	28033	33639 60	29855	35826	2186 40	
Összesen	1	55288	78276 60	52461	74299	2186 40	6184
Végeredmény							3977 80

Húsvizsgálat volt 12,643 esetben; rendes vágáshoz elvonatott 6, kényszervágáshoz a közfogyasztástól 10 jószág szarvasmarhából; juh és kecske 9873; elvonatott 1; sertés 29,945 drb, elvonatott 198 drb.

Levágott bika 51; ökör 1204; tehén 3465; növénydek 2755; borju 4850; bivaly 318; Összesen 12,643; juh és bárány 9863, kecske 10, sertés 29,855 és malac 90 darab.

A közvágóhídon 1907-ben befolyt pénzbevétel és forgalom.

A fizetett díj minősége	A kiadott bárcák száma	Megnevezés	Darab szám	Befizetés			
				1 drb. után árteltelt illeték		Összesen	
				K	f	K	f
Bélmosás	1—97-ig.	nagymarha	—	10	—	—	—
		borju	—	06	—	—	
		sertés	28629	04	1145 16	1145 16	
Istálló pénz		nagymarha	1126	20	225 20	—	—
		borju	534	06	32 04	—	—
		sertés	23397	04	935 88	1193 12	—
Mázsálás-díj	2427-től 2779-ig és 1—87-ig.					354 94	
Videki hus községi pótl.	1—304-ig.					2440 96	
Hűtők használata						425	
Összesen						5559 08	

Debreczen sz. kir. város világiatási vállalata.

Világiatási vállalatunk — mióta ezt házikezelésbe vettük — évről-évre több jövedelmet hoz házi pénztárunknak. A vállalat tevékenysége az alább csatolt kimutatásokból látható. Az év folyamán a légszuszogásban nagyobb mérvű új építkezéseket nem foganatosítottunk, az utca hálózatot azonban 640 méterrel növeltük, a lámpákat szaporítottuk úgy, hogy számuk 980-ra emelkedett. Az év folyamán az egész hálózat kerek 52 kilométer hosszúságban átvizsgálták és azt kifogástalan rendben találták. Csekélyebb mérvű gázszivárgás 16 esetben fordult elő, csőtörés vagy rozsdamárás nem találtunk. A termelt gáz minősége egész éven át kifogástalan volt és a szigorú méretek átlagban 15-65 gyertya fényt árasztottak a köteles 14-el szemben és a 20% minimális nyomás helyett 44-52% állott rendelkez-

zésre; az átlagos fajsúly 0,421, a szénasavas tisztátalanság a megengedett 3% helyett csak 2,19% volt, míg az ammóniák a megengedhető mennyiségnek mélyen alatta maradt, kénés tisztátalanság pedig nem fordult elő.

Igyekezünk a nagyközfőzőségnek gázberendezési költségeit mérsékelni az által, hogy a berendezéseket csaknem önköltségen adtuk.

Az év folyamán munkásaink nyugdíjintézményének még 1906-ban megkezdett munkálatával is foglalkoztunk és hisszük, hogy ennek megalkotásával nemcsak állandó munkásaink jövőjét biztosítjuk, de használnak azzal vállalatunknak is, mert megbízható munkásokkal végezteshetjük nagy felelősséggel járó vállalatunkat.

Az 1907. évi üzleti haszoneredmény 170,153 kor. 87 fillért tett ki. A mérleg, vesztesség és nyereség és egyéb kimutatásokat a következőkben közöljük:

A világítási vállalat veszteség és nyereség számlája 1907-ben.

Főkönyvi lapszám	Tartozik		Összeg		Főkönyvi lapszám	Követel		Összeg		
			K	f				K	f	
27.	Gyárfenntartás	számla	27214	25	35.	Kamat számla			745	68
30.	Költség	"	13764	98	50.	Légszesz			260850	97
28.	Uticalámpa fenntartás	"	16587	66						
29.	Tisztviselő fizetések	"	14960	—						
26.	Fuvartartás	"	5353	30						
36.	Légszeszjutalék	"	3965	57						
37.	Behajthatlan követelések	"	446	29						
54.	Adó	"	4000	—						
43.	Aru	"	5148	73						
	1907. évi nyereség	"	170153	87						
			261596	65					261596	65

A világítási vállalat mérleg számlája 1907. évben.

Főkönyvi lapszám	Tartozik		Összeg		Főkönyvi lapszám	Követel		Összeg			
			K	f				K	f		
6.	Pénztár	számla	6760	36	4.	Tartalék számla			30000	—	
31.	Takarékbetétek	"	108517	03	5.	Légszeszgyár értékesítési sz.			442100	88	
31.	Óvadék	"	5329	75	14.	Többek számlája			5329	75	
25.	Légszeszgyár	"	491583	21	40.	Balogh Mihály munkásség- alop				297	06
53.	Légszesz mérő kölcsönberben	"	10510	59	1.	Debreczen sz. kir. város számlája					
38.	Iroda berendezés	"	100	—	a)	Világítási alapítvány	122808	22			
43.	Aru készlet	"	55209	13	b)	Takarékpénztári kölcsön	50000	—			
26.	Fuvarozás	"	200	—	c)	1907. évi nyereség	170153	87	34962	09	
44.	Köszönkészet	"	25206	—							
51.	Kátrány	"	6416	—							
47.	Légszesz eladás adósk	"	3223	44							
21.	Pirszén	"	280	20							
22.	Kátrány eladás adósk	"	11	44							
23.	Köszén	"	45	20							
24.	Magánberendezések	"	17791	45							
46.	M. kir. államvasutak	"	658	90							
14.	Többek	"	100	—							
52.	Városi világítás	"	45000	—							
48.	Villamos telep	"	43753	07							
			820689	77					820689	77	

A légszesz fogyasztás eloszlása havonként 1907-ben.

Hónap	Utca-világítás	Városi épületek	Motor	Fűtés	Kulturális intézetek	Színház	Államvasutak	Dohánygyár	Magánosok világítása	Világítási vállalat fogyasztása	Veszteség	Összesen	Jegyzet
Január	40788	9812	4698	23601	14908	5881	12394	3873	100005	6000	—	244140	
Február	34695	8211	3639	22572	13844	5082	12063	3628	96181	5000	21255	193990	
Március	29443	7070	4679	17102	9714	5676	9229	3378	80269	4300	7686	178540	
Április	23182	5587	3874	7684	7565	5067	8379	2484	66756	3200	11392	139170	
Május	19536	4300	3877	4996	5351	2431	7023	2206	47796	2600	12241	112260	
Junius	15119	4216	4973	4386	3587	—	5261	1872	39430	2000	13316	94160	
Julius	18075	4491	4419	3936	2431	—	5188	2043	35001	2000	12872	90650	
Augusztus	23112	4619	3500	3373	3180	—	5717	2089	40643	2600	7148	95890	
Szeptember	27515	6673	3953	4447	7475	—	8189	2692	59243	3200	6273	129660	
Október	34510	7796	4362	5706	10724	5318	10145	3397	87005	4500	4043	177490	
November	37378	8949	5515	15449	13857	4527	13877	3895	104145	5500	3843	216740	
December	42318	10233	6702	21106	13244	5682	15357	5021	121820	6500	11329	259310	
Összesen m ³	345666	81947	54200	134349	105883	39664	112622	36578	862294	47400	111397	1932000	

A városi épületeknél kimutatott fogyasztásból 25,139 m³ motorokon, 4196 m³ fűtésre használtak fel. Ezzel együtt a motorgáz fogyasztás 79:339 m³, vagyis 4.11%; a fűtés pedig 138:545 m³ vagyis 7.17%.

A légszsz előállításának költsége 1907. évre.Termelés: 1.932,000 m³Eladás: 1.773,203 m³.**Kiadások:**

Fuvartartás	5555.30	K
Gyárfentartás	27,214.25	"
Utcalángok fentartása	16,587.66	"
Tisztviselők fizetése	14,960.—	"
Üzleti költségek	13,764.98	"
Adó	4000.—	"
Engedmények nagyfogyasztóknak	3965.57	"
Behajthatlan követelések	446.29	"
Munkabérek a gyártásnál	14,976.38	"
Köszér	192,275.24	"
Pírzsén a kemenczék fűtéséhez	32,616.—	"
Összesen	326,355.57	K

1 m³-re esik 18.404 fillér.**Bevételek:**

Pírszénből	117,181.95	K
Kátrányból	16,026.30	"
Összesen	133,208.25	K

1 m³-re esik 7.511 fillér.

A köbméter légszsz előállítási költsége 10.893 fill.

Az utca vezeték hossza, átmérője és köbtartalma 1908 elején.

250 mm. átmérőjű vezeték	430	méter.
215 " " " "	510	"
210 " " " "	545	"
145 " " " "	210	"
150 " " " "	6170	"
120 " " " "	1090	"
100 " " " "	5765	"
90 " " " "	1945	"
80 " " " "	4180	"
60 " " " "	2560	"
50 " " " "	12,575	"
40 " " " "	15,840	"
Összesen	51,810	méter

melynek köbtartalma kerekén 305 m³.

Megjegyzem, hogy nincsenek ideszámítva az utczalámpákhoz és az épületekhez vezető u. n. csatlakozó vezetékek, számszerint kb. 2000, melyek többnyire 25, 40 és 50 mm. átmérővel bírnak, összes földben fekvő hosszúságuk kb. 15,000 méterre, köbtartalruk 20 m³ tehető.

Évenkénti légszsztermelés 1897—1907-ben.

10 évi termelés emelkedését a következőkben mutatom be:

1897. termés	772.150	m ³ .
1898. " "	779.620	"
1899. " "	798.000	"
1900. " "	844.835	"
1901. " "	894.255	"
1902. " "	1003.790	"
1903. " "	1203.330	"
1904. " "	1411.590	"
1905. " "	1590.300	"
1906. " "	1787.420	"
1907. " "	1932.000	"

1901 óta van a világítás házi kezelésben, míg az Auer égők 1896-ban terjedtek el.

A város könyvnyomda vállalata 1907-ben.

Harmadik éve annak, hogy városunk törvényhatósági bizottsági közgyűlése a városi nyomdának külön kezelését határozta el. Az elmúlt három év eredménye beigazolta, hogy intézkedése helyes volt. A nyomdai dolgok felett a felügyeletet a közgyűlés által választott felügyelőbizottság gyakorolta, gyakran tartván üléseket a fontosabb ügyek elintézésére.

Megemlítem, hogy Ember Lajos ügyvezető betegsége miatt 1907 június 30-ikán 20 évi lelkismeretes, odaadó és eredményes munkásság után nyugdíjba ment. A városi tanács helyébe a vállalat élére Keresztlessy István f. fizetveztől választotta meg és ugyanakkor Nagy Sándor városi számtisztet ideiglenesen könyvvezetőül alkalmazta.

Forgalom. Az év folytán 3147 megrendelés készült 186,281 kor. 24 fillér értékű nyomtatvány.

Az évi mérleg 45,000 korona tiszta nyereséget tüntet fel, 15,000 koronával többet a múlt évinél.

A szabályrendelet rendelkezései alapján a felügyelőbizottság a felosztásra a következő javaslatot tette:

1. Jutaléka 20%	9000	K
2. Kétes követelések alapjára	2000	"
3. Rendkívüli tartalékalapra	2000	"
4. Rendes tartalékalapra	32,000	"

Ily módon a kétes követelések tartalékja 5000 K-ra a rendkívüli 4000 " a rendes 80,000 K-ra

növekedett, ami a vállalat életrevalóságát és fejlődését, egészséges haladását biztosítja. Megjegyzem itt, hogy a jövedelem még nagyobb volna, ha a nyomtatványt rendelők felek egy része a nyomda papíraját használnák, de igen sokan a megrendelt nyomdai munkákhoz maguk szállítanak papírt.

A nyomda eredményszámát a következő táblázatok mutatják:

A városi nyomdávalat eredményszámja 1907. évről.

Veszteség	Egyenkint		Összesen		Nyereség	Egyenkint		Összesen	
	K	f	K	f		K	f	K	f
Leírás felszerelésekből	—	—	5,034	22	Áru számlá	—	—	131,412	48
Személyzet fizetése	67,912	84	—	—	Hirdetési d.	966	77	—	—
" lakbéré	1,600	—	69,512	84	Kamat	90	50	1,057	28
Vegyess költség	4,469	22	—	—					
Olaj és festék	2,107	36	—	—					
Fűtés és világítás	3,040	30	—	—					
Helyiségbér	1,000	—	10,516	88					
Jutalék	1,769	53	—	—					
Engedmény	636	20	2,405	82					
Nyereség	—	—	45,000	—					
	—	—	132,469	76				132,469	76

Debreczen sz. kir. város nyomdai vállalatának mérlegszámlája 1907-ben.

Vagyon	Egyenkint		Összesen		Teher	Egyenkint		Összesen	
	K	f	K	f		K	f	K	f
Pénztári készlet	2,987	57	—	—	Debreczen sz. kir. város tőke	100,000	—	—	—
Debreczeni Első takarékbán .	17,000	—	—	—	Tartalékalap	48,000	148,000	—	—
Letét	200	—	20,097	57	Rendkívüli tartalékalap	2,000	—	—	—
Felszerlés	—	—	98,000	—	Kétes adások " "	3,000	—	5,000	—
Adások	—	—	55,418	44	Hitelezők	—	—	3,568	77
Árukészlet	—	—	28,052	76	Nyereség	—	—	—	45,000
			201,568	77				201,568	77

A városi szegényház állapota.

A városi szegényház, mint emberbaráti intézmény az elmúlt 1907. évben a fennálló szabályzat szerint működött.

Ápolás alatt volt 1907. évben 106 férfi és 43 nő.	
Ezekből református volt	133 ápol
" róm. kath. "	14 "
" gör. kath. "	2 "
Debreczeni illetőségű	143 "
" "	6 "
1907-ben meghalt	27 "
Kibocsátottak családjukhoz	2 "
Önként távozott	16 "
Ápolás alatt maradt	99 "

Pénzforgalom.

Élelmezésére szükséges összeg 16.621 korona.

Ebből megtértül Debreczenből	589 K	52 fl.
" idegenből	1,241	14 "
És így az alamizsna váltására esett	18,790	34 "
A konyhakertészből befolyt	4,143	79 "
Ennek ellenében munkadíjakra	421	90 "
Tiszta bevétel tehát	3,721	89 "
Tollosztásból és kosárkötésből	181	56 "
Ebből 1/3-ad rész munkadíj	60	52 "
Marad az alamizsna váltására	121	04 "
Alamizsna váltásából befolyt	35,588	65 "
Vegyesekből	50	88 "
Pénztári maradvány 1906-ról	1,486	90 "
Összes bevétel	42,799 K	46 fl.
Összes kiadás	30,345	14 "
Maradvány 1907. évről	12,454 K	42 fl.

A szegények évi ellátása fejenként 166 koronába, napi ellátása személyenként 45 fillérbe került.

Az intézeti ápoltak lelki szükségleteinek kielégítése az imateremben történt ünnep- és kéthetenként vasárnap. Uri szent vacsorában is részesültek. Az isteniszteleten a környék lakossága is részt vett.

Mértékhitelítő hivatal.

Városunk mértékhitelítő hivatala az 1907. évben a következő hitelesítési munkálatokat végezte:

Folyadék mértéket	160 drb-t
Hordót	3,216 "
Szárak tárgyak mértéket	407 "
Sulyt	248 "
Mérleget	88 "
Gázóráit	238 "
Összesen	4,355 drb-t

Ezen hitelesítésekbe befolyt 2,273 K 54 fl.

A gázgyár részére hitelesített 238 óráért 575 " — "

Összesen 2,848 K — "

Az év folyamán a mértékhitelítő hivatal udvarán levő kutat átalakítottuk, miután a meglévő a vízkészleget nem fedezte.

Debreczen sz. kir. város kulturális és emberbaráti kiadásai.

Református egyház	Korona fill.	5,137-06
Róm. kath. "		3,346-—
Ág. evang. "		34-88
Gör. kath. "		156-82
Izraelita "		578-56
Ref. főiskola		39,472-06
Ref. felsőbb leányiskola		12,065-—
Állami főreáliskola		18,000-—
Ref. elemi iskolák		60,226-75
Róm. kath. elemi iskolák		14,477-—
Ág. evang. iskola		954-50
Gör. kath. elemi iskola		2,256-78
Izraelita iskola		7,195-47
Kereskedelmi tanonciskola		6,000-—
M. kir. hadapródiskola		800-—
Ludovika akadémia		856-—
Ó Felsége koronázási alap		1,000-—
Községi óvók		16,542-53
Intézetek		257-—
Ref. szegényápoldák		10,967-—
Róm. kath. szegényápoldák		893-50
Gazdasági ismétlő iskola		9,628-42
Kereskedelmi iskolákra		2,000-—
Városi nyugdíjalpra		10,000-—
Honvédsírok rendezésére		400-—
Főiskolai nyilvános olvasóteremre		2,400-—
Csokonai-körnek		1,200-—
Zenedének		5,000-—
Iparos segédek rajztanfolyama		600-—
Polgári iskolára		8,000-—
Nőipariskolára		4,000-—
Siket-néma iskolára		2,000-—
Ismétlő iskolára		—
Városi nyugdíjalpra		71,046-20
" muzeumra		3,818-36
" mentőknek		1,000-—
" könyvtárra		685-64
" szegények segélyezésére		17,497-50
Kossuth-szoborra		10,000-—
Szövőiskolára		600-—

Gyermekvédő egyesületnek	1,250—
Közügyesítő egyesületnek	250—
Főiskolai könyvjegyzékre	1,500—
Ifjúsági könyvtárra	105—
Képvásárlásra	1,000—
Délmagyarországi közm. egyesületnek	200—
Magyar-Védőegyesületnek	20—
Közügyesítő egyesület évi segélye	500—
Öreg honvédek	400—
Országos régészeti és embertani társ.	200—
Bocskay-szoborra	8,100—
Nőipariskola rendkívüli segélye	1,000—
Országos közügyesítő egyesület	300—
József kir. herceg szobrára	500—
Elemi iskolák (ref.) építésére	132,400-21
Gazdasági ismétlő iskolára	1,171-57
Bábaképzőre	84,487-20
Városi szegényházra	200—
Ispotályi szegényházra	22,901-80
Tanyai iskolákra	31,107-50
Izraelita hitközség segélye	30,000—
Gör. kath. „ „	12,005-08
Országos tornaversenyre	665-18
Mentő-egyesületnek	3,088—

A debreczeni ref. főiskola akadémiái tanszakának 1907. évi eredménye.

Az ősrégi kollégium akadémiái tanszakaira az 1907. évben a hallgatók elég szép számmal iratkoztak be. A hit-tani szakon beiratkozott és végzett az első félévben 173 hallgató, a második félévben 171. — A joghallgatók az első félévben 162-en, a másodikban 137-en voltak. Összesen az I-ső félévben 335, a II-ikban 308-an. Az ifjúsági egyesület szépen működtek. A hittanhallgatók segítő-egyesületének vagyona 16,612-91 korona; a joghallgatóké 4,000 kor. kötvényekben. A hittan- és joghallgatóknak külön-külön becsületszékük van. Az anyakönyvtár, könyvtári gyűjtemények és ereklyemúzeum az év folyamán szépen gyarapodtak. A főiskolai könyvtár 945 művel 1072 kötetben gyarapodott. A főiskolai nagy könyvtár 63,676 műből 87,193 kötetből áll. A nyilvános olvasótermet 3431-en látogatták, 958 a városi közönségből, hittanhallgató 208, joghallgató 421, egyéb tanuló 1534. Ősztöndíjban, segélyben, bentlakásban és táptintézet ellátásban számos tanuló részesült. A táptintézet évi kiadása a személyzet fizetésével 60,423-16 koronába került. Az akadémia egészségügyi állapota tűrhető volt.

Megemlítem itt, hogy az akadémián nemcsak a bölcséleti szak gyarapodását szorgalmazta, de komolyan foglalkozott az akadémiának egyetemmel való fejlesztésével. Mivel pedig városunkban a harmadik egyetem felállításának minden tényezője meg van, remélhető, hogy a kor-mány méltán fogja a város és a táptintézet elgázkerület, valamint a debreczeni egyház és a város közönségének áldozatkészségét és a harmadik egyetemét városunk falai között állítja fel.

Gazdasági akadémia.

A gazdasági tanintézetből akadémiai rangra emelt intézet 1907-ben fejezte be a minőségben az első tanévet. Az akadémia 140 hallgatót jelentkezett; és pedig az I-ső évre 50, a II-ikra 61, a III-ikra 27 és rendkívüli 4. Akadémiánk oklevelet nyert hallgatói mind állást nyertek a nagyobb uradalmakban, sőt a keresletnek az intézet nem

tudott eleget tenni. Oklevelet nyert 27 hallgató. A hallgatók 6780 korona segélyben részesültek és pedig 6 állami ösztöndíj 1800 korona, 2 állami segély 500 korona, 40 tandíjmentesség 1600 korona, 3 városi alapítvány 1200 K, 2 drb gr. Csáky Petrenolla alapítvány 1200 K, a hallgatóság segély-egylete 1200 korona.

A tanári kar és az akadémia személyzete 24 tagból állott.

A tanári kar a hallgatóság oktatásán kívül arra törekedett, hogy a gazdákkal szoros érintkezést létesítsen. Az akadémia gazdatanács intézménye díjtalanul add mindenféle gazdasági felvilágosítást. Ez évben 160 kérdésre felelt. Sajnálattal említem fel, hogy tanácsokat a debreczeni gazdák a legkevésbé esetben kértek. Az intézetet 400 érdeklődő látogatta meg.

Az akadémia több beruházást tett, nevezetesen új keretet, mezei vasutat szervezett, új istállókat épített, valamint pajtákat és vízvezetékét. Eddigi teheneszetét bonyhádival cserélte fel. Ezen beszerzések és az ügyvitel 180,000 kor. kiadást tüntet fel. Az akadémia pénztári forgalma egy negyedmillió forintot jelent Debreczenben.

A napszám és munkabérek emelkedése, a kellemetlen időjárás az akadémiára is befolyással voltak. Az 1907. évi egy katasztrális hőm termés átlagos eredménye a kedvezőtlen időjárás miatt az előző évekéhez képest kisebb volt, mint azt a következő táblázatok mutatják.

Őszi buza	6-30
Őszi rozs	9-60
Árpa	7-90
Zab	5—
Tengeri	19—
Burgonya	101—
Csibehur zóldtakarmány	40—
Répa	104—
Mohar (széna)	25—
Tök	40—
Csalamedé	280—
Zabos búkköny (széna)	20—
„ „ zóldtakarmány	120—

Megemlítenéd még, hogy a hallgatóság a tanári kar vezetésével nagyobb kirándulást tett Koburg herceg vacsi San-Martinó kisszállási uradalmaiba, továbbá Szabadka város gazdaságilag értékes látványait tekintették meg. A pécsi kiállítás is tanulmányozták, valamint a pécsi káptalan szimonyi gazdaságát, végül a budapesti világhírű mezőgazdasági muzeumot.

Ez évben folyt le a nemokleveles gazdaszisztek harmadik és utolsó gyakorlati vizsgálata, melyen 234 gazdasziszttel vett részt.

Ezen adatokból örömmel jelenthetem, hogy azon előrelátás és áldozatkészség, mellyel Debreczen sz. kir. város annak idején ezen intézet létesítését elősegítette, nemcsak a nemzeti kulturának, hanem a város életének, forgalmának és hírnevének igen sokat használt.

A református főgimnázium.

A református főgimnáziumban az 1906—1907. tané-
ben 17 rendes, 4 helyettes, 1 segéd, 2 mellékintézet, 4 rendkívüli tanártanító tanár és 4 hitoktató működött. A tanárok közül 14-en nagyobb irodalmi munkásságot fej-tettek ki. Az iskolai év szeptember 10-én nyílt meg. Ezen évben a tanárok fizetése rendeztetett. A tanári kar állandó gondot fordított a tanulók előmenetelének és fegyelmeinek biztosítására. Az előmenetel tekintve, általános osztályzatra:

jeles volt	11·43%
jó	26·79%
elégséges	44·77%
elégtelen	17·11%

Súlyosabb fegyelmi eset nem fordult elő.

Jó oszt. volt	88·39%
szabályszerű	11·68%

Az ifjuság egészségi állapota kielégítő volt. Az év folyamán a felsőbb osztályú tanulók tanáraik vezetése alatt tanulmányutakat tettek.

Az év folyamán beiratkozott 631 r. és 21 magt.: 652. Évközbeu kimaradt 33, vizsgálatlanul maradt 7. A tanulók közül görög nyelvet tanult 142, görögpótlót 73 tanuló. Vallásra nézve

református	542
ág. ev.	26
unitárius	1
róm. katholikus	11
görögkeleti	1
izraelita	11

Nyelve magyar 606, német 6. Helybéli volt 872. Jutalomban és segélyben részesült 45, ösztöndíjas 126, féltandíjas 144, 1/4 tandíjas 41, egész tandíjmentes 50, lakást kapott kedvezményest 104, tápintézetben volt 180. Érettségire jelentkezett 36, kik közül jelesen 8, jól 8, egyszerűen 16 végzett, javítóra 3, ismétlésre 1. Rendkívüli tárgyat tanult 78. A gyűjtemények szaporodtak. Az önképzőkör, ifjusági gyűlékezet, torna, zenekör, énekkar szépen működtek a szaktanárok vezetése alatt.

Róm. kath. főgimnázium.

A hazafias Kegyesrendű atyák vezetése alatt álló róm. kath. főgimnázium I—VIII. osztályába az 1907. tanévben beiratkozott az év elején 495 tanuló

Ezek közül tandíjmentes volt	58 tanuló
„ „ féltandíjmentes	9 „
„ „ róm. kath.	223 „
„ „ görög k.	22 „
„ „ református	45 „
„ „ görög k.	1 „
„ „ izraelita	151 „
„ „ ág. ev.	9 „
„ „ anyanyelvre magyar	438 „
„ „ „ német	8 „
„ „ „ rutén	— „
„ „ „ szerb-horvát	2 „
„ „ „ román	2 „
„ „ csak magyarul beszél	370 „
„ „ hányan tudtak magyarul	452 „
„ „ debreczeni volt	326 „
„ „ egyéb illetőségű	126 „
„ „ <i>előmenetle</i> re jeles	28 „
„ „ „ jó	76 „
„ „ „ elégséges	255 „
„ „ „ 1 tárgyból elégtelen	40 „
„ „ „ 2	18 „
„ „ „ több	35 „
„ „ <i>magavisele</i> tre jó	300 „
„ „ „ szabályszerű	137 „
„ „ <i>érettségire</i> jelentkezett	33 „
„ „ sikerrel tette le	26 „

Az intézetben sok tanuló élvezett ösztöndíjat, tandíjmentességet.

Az intézet az évben fényes zászlóavatási ünnepélyt tartott.

A m. kir. állami főreáliskola.

Az állami főreáliskola népessége ez ideig 1901—2. iskolai évben volt a legnagyobb. Ezen évben 390 tanuló volt beírva. Azután fogyott a tanulók száma, úgy, hogy a régi számot többé nem érte el. Az iskola népességének ezen hanyatlása csak külső, azaz látszólagos, mert az iskola belső életére ez a számbeli hanyatlás előnyére van. Az iskola igazgatójának jelentése szerint nem csekély kedvetlenséget okoz azon körülmény, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterium és Debreczen sz. kir. város között évek óta tart a vita azon jog fölött, melyet az állammal az iskola fentartása ügyében kötött szerződés, néhány tanári állás betöltésénél gyakorlandó betolyás biztosítására, hiányosan írt körül.

A tanulók létszáma a következő volt:

I. osztály	52
II. „	41
III. „	27
IV. „	20
V. „	11
VI. „	14
VII. „	22
VIII. „	9
Összesen	196

Ref. tantóképző.

A felvételre jelentkezők száma ez iskolai évben is jelentékeny volt, bár előzőleg széles körben meghirdette az igazgatóság, hogy csak korlátolt számban vesz fel tanulókat. A beiratolt tanulók száma az I. félévben 181, a II-ikban 156 volt, mely különbséget részben az I. éves tanulóknak a tanítói pályához szükséges hivatottság hiánya, részben pedig a felsőbb osztálybelieknek vidéki tanítóságokra szükségkívánta ideiglenes kibocsátása idézett elő. A tanulók, egy kivételével, mind magyarok voltak és 2 kivételével reformátusok. Egy román tanuló a magyar nyelv elsajátítása végett iratkozott be. Előmenetelt tekintve, a javítóvizsgálatok betudásával az I. félévben 86%, a II-ikban 89% fejezte be eredményesen.

A tanulók valláserkölcsi és hazafias viselkedése kifogástalan volt, nagyobb fegyelmi vétség, vagy az iskolai törvények szembeintőbb megsértése nem fordult elő. Elismerést érdemel a tanulóknak az önképzőkörben kifejtett tevékenysége, pezgő munkássága, aminek eredményeképpen az év folyamán rendezett kétrendezbeli nyilvános ünnepélyen a nagyközönség tetszését sikerült kinyerniök.

A különböző cimeken juttatott segélyek összege 27,796 koronát tett ki. Lakást és tápintézeti ellátást minden, arra illetékes tanuló kapott.

Az intézetben az igazgatóval 7 tanerő működött.

A képzőintézet anyagi ügyei a kollegium többi alkotó részeinek ügyeivel együttesen intéztetnek, minek folytán az intézet fentartási költségeit csak megközelítőleg jelezhetjük a következőkben: személyi kiadások 34,549 kor., dologiak 10,629 kor., tanulók segélyezése 39,564 korona, összesen 84,144 korona, mely összegnek legnagyobb részét a kollegiumi pénztár, kisebb részét az egyházkerület, Debreczen sz. kir. város, a helyi egyház és más segélyforrások fedezik.

A debreczeni felső kereskedelmi iskola.

A debreczeni kereskedelmi tanintézet azon feladatát, mellyel a kereskedelmi szakismeretek terjesztését, művelt kereskedői és polgári iskolájával erős iparos-nemzedék

művelését illetőleg maga elé kitűzött, a lefolyt tanévben is igyekezett teljesíteni.

A tanintézet öt tagozatába beirt rendes tanulók létszáma a következő:

a) a felső kereskedelmi iskolába	196	tanuló
b) a kereskedő tanonc iskolába	185	"
c) a női kereskedelmi szaktanfolyamra	46	"
d) a kereskedelmi esti	46	"
e) a polgári fuiskolába	280	"

Összesen: 753 tanuló.

Az emelkedés a megelőző évihez képest 101.

a) A *felső kereskedelmi iskola* mindhárom osztályát a jelentkezők nagy száma miatt párhuzamosították. Az év végén osztályozott rendes tanulók közül megfelelt 81%, ami az országos átlagnál sokkal kedvezőbb eredmény. Az egész tanév az 57-en kaptak érettségi bizonyítványt, a tanintézet fennállása óta 987-en. Kiváló szorgalmuk és jóviselőségükért 16 tanuló kapott jutalmat. A beirt tanulók 60% debreczeni, 9% hajdumegyei, 6% Szabolcs, ugyanannyi Bihar, 5% Szatmár és 14% 12 egyéb megyéből került ki. A tanulók szüleinek polgári állása és foglalkozása 33%-nál kereskedő, 19%-nál östermelő, 13% onál iparos, 12%-nál köz- és magántisztviselő, 4% értelmiségi foglalkozással bíró és 19%-nál különböző. Vallásra: rk. 19%, gkat. és gkel. 1—1%, ref. 28%, ág. ev. 2% és izraelita 49%. Anyanyelvre a tanulók 98%-a magyar, a többi német és szerb.

b) A *kereskedő-tanonciskola*, a fővárosit nem számítva, az ország legnépesebb tanonciskolája és annak fejlődésére egy a fenntartó Kereskedő Társulat, mint a tanári kar nagy gondot fordít. Az év végén osztályozott tanulók közül megfelelt 77%, ami kedvező eredménynek mondható, mert nemcsak a tanoncotkattással foglalkozó szakemberek, hanem a kereskedelemmel szoros összeköttetésben állók is tudják, hogy nagy nehézségekkel kell e téren megküzdeni országsszerte. A tanulók nagyrésztének nincs meg az előképzettség, a gyakori óramulasztások, a tanulóknál a házi készülésre szükséges idő hiánya, sok tanulóknak évközben történő beiratkozása, a nehezebb fegyelem és rendtámasztás erős akadályokat képez a tanító munka utábjában.

Elismerő jutalmat kapott 17 tanuló. Vallásra nézve 48% ref., 30% izraelita, 17% rkat., 4% gkatolikus, 1% ág. ev. Üzletük nemére nézve: fűszerárus 33%, dívtárus 13%, kézmű és rövidáru 10%, vasáru 9%, vászon és rőfösáru 15%, egyéb 20%.

c) A *női kereskedelmi szaktanfolyam* az 1906—7. tanévvel fennállásának immár 9-ik évét töltötte be. Működésével sikeresen szolgálja azt a célt, hogy a fiatal nőknek megadja azokat a kereskedelmi és irodai szakismereteket és gyakorlati ügyességeket, melyekre az egyfelől a kenyérgazdálkodásra utalt nőknek, másfelől mivel a leányainknak, mint a család tagjának az apa vagy férj üzletében és általában a háztartás észszerű vezetésében és vagyonkezelésben: szükségük van.

A tanfolyamnak 1906—7. évben 46 növendéke volt, kik közül 45-en tettek vizsgálatot. Elismerő jutalomban részesült 6 növendék. Vallásra nézve 33% rk., 37% izr., 24% ref., 2% gk. és ág. ev., gk. 4%. Illetőségre 61% debreczeni és 14% más megyebeli.

d) A *kereskedelmi esti szaktanfolyam*, mely 7 hónapon át adott alkalmat és módot a napközben kenyérkeresettel elfoglalt felnőtt egyéneknek kereskedelmi és szakismereteket elsajátítására, — az a lefolyt tanévben is sikerrel szolgálta célját. Hallgatója volt 32 férfi és 14 nő, összesen 46-an.

Ez évben a női hallgatók száma nagyban emelkedett. Foglalkozásra nézve kereskedőséggel volt 15%, egyéb üzleti alkalmazott 9%, önálló iparos 1%, iparossegéd 1%, köztisztviselő 2 és gazdálkodó, magántisztviselő 2, magázó 14.

e) A *polgári fuiskola négyosztályába* az 1906—7. tanévben 280 tanuló iratkozott be. Debreczen lakossága ismeri és méltányolja ezen legfiatalabb tagozatban azt az iskolát, mely legalkalmasabb arra, hogy gazdasági, ipari és kereskedelmi pályára kerülő ifjaknak megadják azt az értelmi képzettséget és gyakorlatias irányú előismeretet, melyre hivatásuk oszkerü és sikeres végzéséhez szükségük van.

A tanulók 72%-a megfelelt a követeléseknek. Elismerő jutalmat kaptak 22-en. Illetőségre debreczeni volt 78%, 22% pedig idegen. Vallásra nézve 29% rk., gk. és gkeleti 5%, ref. 50% és izraelita 11%.

Ezen öt tagozatot magában foglaló díszes és célszerű iskolai épület 4000 m² területet foglal el a dacára óriási terjedelmének, az öt tagozat együttes létszámára tekintettel maholnap szüknek bizonyul és a további fejlődés a közel jövőben ismét igénybe fogja venni a Kereskedő Társulat áldozatkésztségét. Annyi azonban bizonyos, hogy a nagy épületömbn a sokféle szertárak és gyűjtemények, a legkényesebb igényeknek is megfelelő tantermek, egységes tanárikar, az öt tagozat és az ezekben levő növendékek száza, valamennyien lelkes hirdetői a fenntartó Kereskedő-Társulat bölcs előrelátásának és áldozatkészségének.

Ref. felsőbb leányiskola.

A debreczeni ref. egyház leánynevelő intézetében a vallásérkölségi előmenetel általában megnyugtató volt. Az intézet öt különböző tagozatból áll és pedig:

- négy osztályú elemi iskola,
- gyakorló iskola,
- hat osztályú felsőbb leányiskola,
- tanítónőképzőintézet,
- internátus.

A város részéről az iskola igazgatótanácsában Bészler Károly és Oláh Károly vesznek részt.

Az *elemi iskolába* beiratkozott. 335 tanuló

A gyakorlóba 38 "

A *felsőbb leányiskolába* beiratkozott:

Rendes tanuló	258
Magán	9
Évközben elmaradt	5
Meghalt	1
Maradt év végén	252
Vallásra ref.	229
Ág. ev.	6
Rk.	5
Unitárius	2
Izraelita	10

Tanítónőképző:

A tanerők száma	16
A tanulók	120
Képesítőt tett	44
Internátusban volt	51

Ref. elemi iskolák.

A lakosság számának emelkedésével a ref. iskolák száma évről évre szaporodik. És annak dacára, hogy városunk az iskolák városa és a város évenként nagy áldozatokat hoz a kultúra oltárára, e tekintetben még igen

sok tennivalónk van. Városunkban ez idő szerint a ref. iskolák tantermeinek száma 69, tanító van 46, tanítónő 21. Az utcai iskolák fentartási összege 125,098 kor. 92 fillér volt 1907-ben. A beírt tanulók száma 2445. Nagyobb akadályok az iskoláztatásban nem fordultak elő és a szokásos gyermekbetegségeken kívül nagyobb és veszedelmes járványok nem pusztították a gyermekeket. A tanulók előmenetele általában megnyugtató volt.

Rk. elemi iskolák (leány).

A rk. Svétség-intézetben, mely a Mi Asszonyunkról nevezett szegény iskolánővérek vezetése alatt áll, az ottani elemi iskola nagy látogatottságnak örvendett.

Az év elején felvettek	147	tanulót
Évközben jött	11	"
Elköltözött	2	"
Kimaradt	4	"
Meghalt	—	"
Nem vizsgázott	1	"
Az évet befejezte	151	"
Vallásra rk.	129	"
Gör. katolikus	1	"
Gör. keleti	1	"
Református	13	"
Ág. ev.	3	"
Israelita	4	"
Nyelvre magyar	147	"
Helybeli	138	"
Vidéki	13	"

Rk. polgári iskola.

Felvettettek	358	tanuló
Helybeli	269	"
Idegen	69	"
Róm. katolikus	184	"
Gör. katolikus	9	"
Gör. keleti	3	"
Református	74	"
Ág. ev.	10	"
Israelita	58	"

Rk. tanítónőképző.

Felvettettek	95	tanuló
Vallásra rk.	65	"
Egyéb vallású	30	"

A rk. intézet különböző tagozatu intézeteiben 27 tanerő működött nagy buzgalommal.

Az iparostanoniskola.

Beírt tanulók száma az esti és rajziskolára	1085
" " " " csak a rajzra	217
Összesen	1302
Ezek közül az 1907. évben mesterségével felh.	114
" " " " felszabadult	106
" " " " végén maradt	1802
" " " " debreceni volt	718
" " " " idegen	854
" " " " vallásra ref.	989
" " " " " ág. ev.	6
" " " " " unit.	7
" " " " " róm. kath.	206
" " " " " gör. kath.	41
" " " " " gör. keleti	3
" " " " " izraelita.	50
" " " " " életkorra 12—15 éves	316
" " " " " " 15-nél több	986
Összesen	1302

Ezek közül az 1907. évben anyanyelvre magyar	1292
" " " " " " " " " " német	4
" " " " " " " " " " lot	1
" " " " " " " " " " cseh	1
" " " " " " " " " " oláh	4
Összesen	1302

A beírt 1302 tanuló 71 iparágban oszlott meg. Azon iparágak, melyekben a tanulók száma 20-nál több, a következők:

Kömüves	156	Hentes	53
Csizmadia	124	Ács	46
Cipész	113	Bádogos	26
Asztalos	98	Kerékgyártó	25
Lakatos	91	Fodrász	24
Férfi-szabó	69	Szobafestő	23
Géplakatos	66	Könyvkötő	21
Nyomdász	22	Kefekötő	21
Kovács	54		

A tanulók előmenetele és magaviselete általában jó.

A fentemlített iparostanonc iskolán kívül kiváló eredménnyel működött a Máv. *debreczeni gépjárató műhelyének* iskolája és a *pinér szakiskola*, melyet a vendéglős társulat tart fenn segítséggel. Beiratkozott az I. oszt. 12, a II. oszt. 14, a III. oszt. 8 tanuló, összesen 34. Tantárgyak: magyar, német, francia, földrajz, üzleti foglalkozás, természetrajz, vegy- és számtan, illetan, kiszolgálás, terítés stb. A tanonciskolának 3 tanítója van. Segélyezi az állam, a város és a kamara.

Van városunkban *iparossegédekét továbbképző tanfolyam*. Beiratkozott 37 tanuló, ezek közül vasárnapi órákra 2. A 35 tanulóból 7 egyáltalában nem járt, minden esti órára csak 5 járt.

Az óralátogatás adataiból az iparossegédek közönye látható, ami szomorú jelenség annyival is inkább, mivel a tanfolyam 1000 kor. állami, 600 kor. kamarai és 600 kor. városi segélyt kap.

A debreczeni jótékony nőegylet *női ipariskolája*, melyet az állam, város és kamara támogat, szépen működött. Május hóban csetneki csipke tanfolyam volt, melyet 13-an látogattak. A himző-, fehér- és ruhavarró osztályban a növendékek szép eredményt értek el.

Ipari képzés tekintetében nem jelentékeny a debreczeni kézügyesítő egyesület által fentartott kézügyesítő iskola. Ez évben famunkára 13, agyagmunkára 24, papírmunkára 26 növendék iratkozott be. A város segélytel támogatja.

A fémipari szakiskola, mely a város nagyművét, több mint 400,000 koronás áldozatkészségéből létesül, remélhetőleg a jövő 1909. évi szeptember havában nyílik meg az új épületben, de maga az iskola ideiglenesen berendezett helyiségekben megkezdi tanulásait már a folyó 1908. évben.

Az országos tantói arvház.

A debreczeni országos tanítói arvház, melyben mindkét nembeli tanítóvárvak vannak elhelyezve, egy felügyelő bizottság vezetése alatt áll.

Az arvházban neveltetett 89 fiú és 82 leány = 171.

Vallásra nézve	róm. kath. összesen	64
" " " " " gör. kath.		39
" " " " " gör. keleti		3
" " " " " református		54
" " " " " ág. ev.		3
" " " " " unitárius		1
" " " " " izraelita		6

<i>Anyanyelvre magyar</i>	összesen	112
" német	"	7
" oláh	"	16
" rutén	"	22
" tót	"	11
" horvát	"	3

Bentlakik 77 fiu és 78 leány, künn 11 fiu, távol van 1 fiu és 4 leány.

Az egészségi állapot az év folyamán jó volt, semmi-féle ragályos betegség vagy súlyosabb baj nem fordult elő. Az intézet fentartására a közoktatási kormány 87,000 koronát utalt ki. Ezen összegben nincs benne a személyzet 10,000 korona fizetése. Az árvaház kezeli a *cista* fürdői szanatoriumot, hová a görvénykóros árvák küldetnek. Évenként 40 gyermek van itt elhelyezve július és augusztusban.

Az árvaházban egy árva ellátása az összes költségek figyelembevételével 515 kor. 46 fillérbe kerül.

Az árvaházat egy igazgató vezeti, továbbá 2 férfi és egy nőnevelő, egy orvos és egy házvezetőnő.

Az intézet fiu- és leánykórházában ápoltnak a növendékek.

Városunk kulturális intézetei.

Az ország fővárosát kivéve alig van város, melyben a kulturális intézetek oly sokaságával találkozunk, mint városunkban. Nálunk a következő ilyen intézmények vannak:

- Emke debreczeni fiókja.
- Magyar védő-egylet fiókja.
- Városi muzeum.
- Csokonai irodalmi kör.
- Zenede.
- Műpártoló-egyesület.
- Gönczy-egylet.
- Színügy-egylet.
- Színház.

A fentemlített egyletek ugyyszólván valamennyien élvezik a város áldozatkésztségét, mint azt a közművelődésre fordított kiadások rovatában láthatjuk.

Van városunkban 5 napilap, 2 élclap, 2 hivatalos lap, 1 gazdasági, 4 vallásos irányú és 1 méhéslap.

Városunk jótékony egyletet.

- A más helyen említett négy nőegylet.
- Vöröskereszt-egylet fiókja.
- Tisztviselők öngyelző egylete.
- Andaházy—Szilágyi-intézet.
- Siketnéma-egyesület.
- Tanítói árvaház.
- Theresianum (kath. árvaház).
- Gyermekvédő-egylet.
- Székely-társaság.
- Szent Vince-egylet.
- Szent-egylet.
- Zion-egylet.
- Bikur-Cholim.
- Temetkezési egylet.
- Munkás betegsegélyező-pénztár.
- Rabszegélyző-egylet.
- Munkások rokkant és nyugdíj-egylete.
- Vaskereskedelmi alkalmazottak "
- Városi szegényház.
- R. kath. "
- Ref. "
- Két népkönyha a toll időszakban.

Dalos- és önképző-egyletek, társaskörök.

- Főiskolai énekkar.
- Debreczeni daljegylet.
- Petőfi "
- Munkás "
- Egyetértés "
- Szent László "
- Kereskedők "
- Kossuth "
- Kereskedő ifjak társulata.
- Iparos ifjak önképző-egylete.
- Nyomdászok szakegylete.
- István-gözmalmi munkások szakegylete.
- Máv. altisztí kör.
- " dalos-kör.
- Debreczeni Kaszinó.
- Magántisztviselők egylete.
- Jogász- és tisztviselő-kör.
- Műkedvelő fenyképészek egylete.
- Polgári Kör.
- Kereskedelmi csarnok.
- Függetlenségi Kör.
- 1848—1849. honvéd-egylet.
- Önkéntes tűzoltó-testület.
- Szállodások stb. ipartársulata.
- Lovár-egylet.
- Urkocsis "
- Vadásztársulat.
- Polgári lövőtársulat.
- Torna-egylet.

A debreczeni jótékony nőegyletek.

Városunkban több nőegylet működik az emberszeretettel szolgálatában. Legrégibb ezek között a *debreczeni jótékony nőegylet*, mely negyven éves tevékenységre tekintethet vissza. Ezen egylet árvaházat tart fenn, ez idő szerint 20 árvával, hatoszályu osztálan népiskolával, melynek tanítónőjét fizeti. Iskolája mintaszertű és a közelben lakó családok szivesen adják ezen iskolába gyermekeiket. A nőegylet egy nőipariskolát is tart fenn állami és városi támogatással és ezen intézet az ország első intézeteivel egyrangú. A nőegylet állandó szegényeket segélyez és pilanatnyi adományokat nyújt; évenként 4000 koronát. Végül vezetí tagjai általa városi népkönyhat. Saját háza van.

Erzsébet-egylet (katholikus nőegylet). Nemrégén alakult és tagjainak buzgalma folytán már is nagy tökére tett szert, melynek kamataiból a szegényeknek valláskülönbség nélkül ad segélyt és élelmiszert.

Fillér-egylet (ág. ev. nőegylet) igen sok szolgálatot tesz az emberszeretlet munkájában.

Israelita népkönyha. Az izraeliták nőegylete népkönyhat tart fenn és segélyezi szegényeit. Alaptökéjének kamatai és a bőséges adományok fedezik kiadásait.

Valamennyinek sok alapító, rendes és pártoló tagja van; versengés nélkül fáradoznak az emberszeretlet munkájában, számtalan fájó könnyet törölve le igralmasságuk selyemkendőjével.

A városi népkönyha.

Városunk törvényhatósági bizottsági közgyűlése minden évben bőkezűen gondoskodik a népkönyhárol, hol a szegénység télviz idején, rendszeren három hónapban egészséges meleg élelemre talál. Elismeréssel emelem ki a debreczeni jótékony nőegylet tevékenységét, melyel a nép-

konyhán a felügyeletet már hetedik éve elláalta, oly lelkiismeretesen kezelvén ezen intézmény anyagi ügyeit, hogy szinte csodálatosan kevésbe kerül egy-egy adag kiszolgálása.

A népkonyhát felnöttek is, de jobbra szegény iskolás-gyermeknek veszik igénybe; számuk naponként 300—700 között ingadozik. Sajnálatos említem meg, hogy a város nagyközönsége, de különösen a vagyonos polgárostály egy fillérrel sem szerepel ezen emberbaráti intézmény jövevény között.

A népkonyha bevétele volt 1907-ben:

Maradvány	306-81 K.
Debreczen várostól	4800— „
Fizetéses ebédekből	170-10 „
Kövésdy-alap kamata	43-33 „
Adakozásból	102-46 „
Összesen	5422-70 „

Kiadás:

Fölszerelés, élelem, fa, ennek vágatása, cselédek	5647-83
Maradt fedezetlen	225-13

melyet a városi tanács kifizelt.

Ebedelt a népkonyhán összesen:

ingyenes	40,076 adag,
fizetéses	850 „

Egy adag került állag 14-09 fillérbe.

A siketnémák intézete.

A siketnémák intézete, melyet Debreczen sz. kir. város közönségének áldozatkészsége hozott létre, évről-évre fejlődik, mindig és mindig intenzívebben és magasztosabban teljesítve hivatását. Nemsokára állandó othona lesz az intézetnek, amennyiben e tekintetben serényen folyának a tárgyalások.

Az intézetből az 1906—7. év folyamán, illetve az iskolai év végén, részint előrehaladott koruk, részben képezhetetlenségük miatt eltávolított 11 növendék. Helyükbe az 1907—8-ik tanévre felvettünk 11 első osztályos gyermeket. Az intézet növendékeinek száma 60 volt, öt felmenő osztályban.

Az intézetből előrehaladott koruk miatt elbocsátott növendékekből az igazgatóság helybeli iparosoknál 3 növendéket helyeztet el és felettük a jelenben is felügyeletet gyakorol.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. kormány az iskolai év végén Eötvös László és Pirovits Jenő tanárokat áthelyezte és helyükbe Govrik Béla és Tóth Árpád tanárokat nevezte ki.

Az intézet a múlt évben első sorban Debreczen sz. kir. város, majd a körzetébe eső törvényhatóságok, városok és községek állandó évi segélyéből, a belügyminiszterium segélyéből és a begyűlt adományokból fedezte szükségletét.

A tanulmányi előmenetel és fegyelem megnyugtató volt. A növendékek egészségi állapota kielégítő. Ellátásuk egészséges és tápláló.

Örömmel említem fel, hogy a nagyközönség az ember-szeretettel ezen gyönyörű művét nemcsak meglátogatja, hanem áldozatkészségével támogatja is. Ez a támogatás leginkább meglátszik a karácsonyi ünnepek előtt, midőn a szeretet és könyörület szebbnél-szebb adományokkal rakja meg a szerencsétlen siketnémák karácsonyfáját.

A leány növendékek izléses kézimunkáját, a közönség nagyon megdicsérte.

A városi színház.

Városunk színházát a szerződés értelmében Zilahy Gyula színgazgató igazgatta. Az előadásokat az igazgató 1907 szeptemberben kezdte meg az „Utolsó szerelem” című történeti vígjátékkal és bevégezte a szezon 1908 május hó 20-án. Az igazgató a szerződésben vállalt kötelezettségének igyekezett megfelelni, bár némi kivánni való maradt hátra, amennyiben egyes szereplők nem voltak kellő erővel ellátva.

Közönségünk mindennap megtöltötte a színházat, városunk ezen egyetlen művészeti hajlékát. Nem volt fukar az elismerésben, de ha hibát talált a rendezésben, összjátékban vagy a vezetésben, sietett azt a színiüggyelbizottság útján az igazgatóval közölni, ki készséggel hallgatta meg a bizottság óhaját.

A színiüggyelbizottság több ízben tartott ülést, melyekben a színház szellemi és anyagi ügyei felett gyakorolta ellenőrzési jogát.

A város a színházat a költségvetés rovata szerint majdnem 40.000 koronával támogatta, jelént mutatván ezzel is áldozatkészségének és a kultúra iránt érzett ezzel szeretetének.

Az igazgató vendégzereplésre több neves művészt és művésznőt hívott meg. Ilyen alkalmakkor a városi Tanács a helyi lakosok méltányos felemelését megengedte.

Ugyancsak a városi tanács a színház feljárójának, illetve földszintjének két oldalán új ruhatárakat készíttetett és a színházban a legszükségesebb javításokat fogantósította. Megemlítem, hogy városunk nagy közönségének számarányához képest a színházat rövid időn belül bővítünk kell. Így történik-e ez, vagy pedig egy egészen új színház építését határozza-e el a közgyűlés bölcsesége, nem tudom, de kijelentem, hogy a mostani állapotok okvetlenül megszivlelendők.

A városi muzeum.

A városi muzeum harmadik évi jelentéséből örömmel láthatjuk városunk ezen fiatal kulturintézményének gyarapodását. Az ügyeket a muzeumi-bizottság intézi. Az 1907. év folyamán a bizottság négy ülést tartott.

A muzeum bevétele:

Löfkovits Arthur 5000 kor. adományának részlete	500— K
Debreczen város járuléka	6462-61 „
Adományok	760-60 „
Muzeumi helyiség és szolgálatok lakbérlete	1500— „
Fa, világítás	250— „
Összesen:	9473-27 K

A muzeum kiadása:

Löfkovits Arthur járuléka	500— K
Muzeumőr fizetése és lakbére	2500— „
Szolgafizetés és ruhatár	800— „
Gyűjtemények gyarapítása	1500— „
Butorozás és berendezés	1100— „
Gyűjtemények szállítási költsége	50— „
Rendezés	200— „
Kiadványok	150— „
Irodai kiadások	100— „
Helyiség, fűtés és világítás	1750— „
Biztosítás	52-61 „
Öreg honvédek díjazása	624— „
Szépítmvészeti gyűjteményekre	2658-85 „
Megtérítés	800— „
Összesen:	12,685-46 K

Maradvány: 246.66 korona.

A *kulturpalota* építési ügyében az előmunkálatok folyamában vannak; az állam az építkezéshez 100,000 koronával járul. Ezen palotában lesz elhelyezve a múzeum, mely 14,685 dr.ból áll és 1907-ben vétel és ajándékozás útján 6358 drb.-bal gyarapodott.

A *múzeumot* az év folyamán meglátogatták Szalay Imre a nemzeti múzeum igazgatója, dr. Báthy Zsigmond múzeumőr, Mihalik József a főfelügyelőség előadója, Radisics Jenő igazgató, dr. Fejérfalvi László, Hermann Ottó és Lehoczky Tivadar tudósok és a város közönsége, tanintézetei.

A Debreczeni városi és hajdúvármegyei rabsegélyző-egylet 1907. évi működése.

Ezen emberbaráti egylet azon szerencsétleneket akarja az életnek megmenteni, akik összeütközésbe jöven a törvénnyel — fogságba kerülnek. Az egylet nemcsak a bűntetését elszenvetettnek nyújt segítséget a tisztas élet megkezdéséhez, hanem segíti a bűnös hátrahagyott családját addig, míg a kenyérkereső vissza nem térhet hajlékába.

Az év folyamán az egylet kiadott segélyezésre 26 egyénnek 1268 koronát. Az egyletnek van 12 alapító, 144 rendes és 8 pártoló tagja, összesen 164.

Az egylet államségélyt kap 4000 K

Adományt Szűcs Miklós elnöktől 54 „

Csath Sándor dr. ügyvédől 8 „

Az év folyamán az egylet kiadott segélyezésre 26 egyénnek 1268 koronát. Az egyletnek van 12 alapító, 144 rendes és 8 pártoló tagja, összesen 164.

Az egylet két választmányi ülést tartott és 1 közgyűlést. Az ülésen folyó ügyeket intézett el és egy menház építésére tett javaslatot.

	A tétel címe		Bevétel		Kiadás	
	K	F	K	F	K	F
1907. január 1. pénz. állapot	1932,42	4308				
1907. folyamán takarékpénztárbeli	1400	1400				
Törlesztési kamatok	1182,13					
1907. évi tagdíjak	50	290				
Államségély	4000					
Adományok		180				
Hitel és nyomatékléssek		181,07				
Segélyezések		1268				
Összesen:	2454,55	1841,08	1400	1499,07		
Kiadás:	1400	1499,07				
Maradvány:	2815,456	3420,1				

Az egylet mérlege.

Postaforgalom Debreczenben 1907-ben.

Bérmentes és bérmentelen levél és zárt levelező-lap érkezett az 1907. év folyamán 1.886,300 drb. Levelező-lap 1.148,368 „ Nyomatványok és aruminta 569,400 „ Portomentes és ajánlott levél 342,160 „

Az összes levélpostai küldemények közt volt ajánlott díjköteles levél, érkezett 184,184 „ feladatott 155,792 „ Díjköteles és portomentes csomag érkez. 215,904 „ feladatott 122,512 „ Díjköteles és portomentes pénzes-levél érték 12,480 „ feladat. 9464 „ Utánvétellel érkezett levél 5772 „ csomag 31,356 „ Megbízás érkezett 5448 „ Utalvány érkezett 202,508 „ Értékben 11.525,615 „ Utalvány feladatott 145,682 „ Értékben 9.905,316 „

Távirat-forgalom városunkban 1907-ben.

Feladatott távirat 99,377 drb. Erkezett 75,072 „ Takaréktári chek-forgalomba befizettek 20,189,745 „ 4,840,122 „

Távbeszélő-forgalom 1907-ben.

Városunkban telefon előfizető volt 1907-ben 586 Távbeszélő állomás volt 666 A telefonbeszélgetések száma 2,614,290 Megjegyzem, hogy az 1907. év folyamán városunkban egy új posta és egy távbeszélő állomás rendeztetett be.

A Magyar-Osztrák Bank debreczeni fiókjának műveletei 1907-ben.

A Magyar-Osztrák Bank debreczeni fiókja az 1907. évben a következő pénzügyi műveletekkel foglalkozott:

1. Váltók, warrantok és értékpapírok le-számítása 64.590,265 K
2. Engedélyezett kölcsönök kézzálogra 8.762,900 „
3. Kiállított utalványok 82,279 „
4. Külföldi piacok ügyei 212,947 „

A műveletek összege 73.648,991 „

Nyers jövedelem 736,384 „
A kezelés költségei, adó és egyebek 228,440 „
Nyerség 507,943 „

A debreczeni részvénytársasági pénzügyi intézetek forgalma 1907-ben.

1. Alföldi Takarékpénztár r.-tőke 1.200,000 K, tiszta nyereség 168,407 = 8%.
2. Általános Takarékpénztár r.-tőke 1.000,000 K tiszta nyereség 70,676 = 4%.
3. Bankegyesület Takarékpénztár r.-tőke 800,000 K, tiszta nyereség 40,375 = —
4. Hitelbank r.-tőke 600,000 K, tiszta nyereség 60,204 = 6%.
5. Első Takarékpénztár r.-tőke 3.000,000 K, tiszta nyereség 774,182 = 23%.
6. Forgalmi bank r.-tőke 600,000 K, tiszta nyereség 65,333 = —
7. Ipar- és ker. bank r.-tőke 1.200,000 K, tiszta nyereség 137,924 = 6-8%.
8. Közgazdasági bank r.-tőke 1.400,000 K, tiszta nyereség 152,238 = 8%.
9. Takarékos és Hitelintézet r.-tőke 500,000 K, tiszta nyereség 58,031 = 7 1/2.

Megemlítem itt, hogy a Magyar-Osztrák Bank a pénzügydrágaság idejében a legnagyobb figyelemmel viselkedtek az itt-ott valóságos válsággal küzdő pénzüzetekkel szemben.

Jogszoigálatás 1907-ben.

A debreczeni kir. törvénysszékhöz beadott 1907-ben:	
Rendes váltókereset	166
Sommás	3149
Csödügy	19
Ezeknél a passziva	1.990,058 K
„ az aktiva	965,010 „
Bejegyzett cég volt 1906-ban	1628
1907-ben bejegyezettelt	73
Töröltek	31
Maradt 1907 dec. 31.	1670

A debreczeni m. kir. dohánygyár forgalma.

Városunkban a m. kir. dohánygyár sok munkáskezet foglalkoztat. Az 1907. évben a következő gyártmányok készültek a feltüntetett értékekben:

Hazi pipadohány	4.564,000 drb =	365,120.-
„ „	108,703 „ =	282,627 80
Kupa	379,666,000 „ =	463,728.-
Kapa	44,103 „ =	114,667 80
Debreczeni	6,446,000 „ =	386,760.-
Magyar I.	18,241,000 „ =	1,094,460.-
Magyar II.	102,967,000 „ =	6,178,020.-
Limitó	1,469,000 „ =	119,680.-
Legfinom. szivarka doh.	15,263,000 „ =	2,136,720.-
Középfín.	14,500 „ =	46,000.-
„ „	2,205,000 „ =	167,400.-
Magyar szivarka	225,322,200 „ =	2,253,222.-
Virginia	176,502,106 „ =	1,755,021.-
Dohány lugviz kivonat	14,122 kgr. =	19,065 10

Városunk vallásérkölcsi és társadalmi élete.

Városunk vallásérkölcsi életét nem zavarta meg semmi bántó körülmény. A különböző vallású lakosság híven ápolta a felekezeti békét és nem egyszer fényes jelét adta vallási türelmességének. Nagyobb büntények, mint azt a rendőrségről szóló jelentésből látható nem fordultak elő. Az emberi gyarlóságából származó bűnök és kihágások is közepes számban történtek. Nem hallgathatom el azonban épen városunk jó hírnevének érdekében népünk egy rossz szokását, sőt joggal mondbatom bűnét, hogy nem tud elszokni a rut és megbotránkozató káromkodásról és mosdatlan beszédéről. Ezen hibában, fájdalom, nemcsak a felnőttek leledzenek, hanem a nők és gyermekek is, ami természetesen lelkük eldurvulására vezet. Rossz szokása népünknek, hogy a tisztaságot nem mindenben ápolja, például az utcákat beszemeteli és azt is sajnos kell tapasztalunk, hogy az ültvényeket, melyekre a város ezreket áldoz, nem kiméli és a gyermekek a falakat bepiszkolják, a növényeket tépik, tapossák, le-tördelik. Mindenesetre ezen hibák megszüntetése nemcsak az iskola, de főleg és első sorban a szülői ház és gondosság kötelessége.

Társadalmi, kulturális és emberbaráti életünk pezsgő volt. Lakosaink sokat áldoztak a közjóra és ezek közül leginkább az intelligens középosztály, mely leginkább küzd a megélhetés gondjaival. A társadalom részint adakozásokból, részint ünnepségek és mulatságok rendezésével segített, különösen a téli időszakban a nyomorom, a jótékony egyletek pénztárak és bevételük feleslegéből sok

könyvet töröltek le, maga a város részint nagymérvű pénzüdmánnyal, részint felváltott és a házakhoz ingyen szállított ingyenes fával segített a szegénységben. Ez emberbaráti szeretetet hathatósan szolgált a nögyelet által vezetett városi népkonyha, melyről alább fogok említeni tenni.

Az 1907. évi általános drágaság hatása városunkban.

Az országsszerte tapasztalható drágaságot városunk lakossága is érezte, mert az magas fokra emelkedett. Ez okból nagyarányú kúpatás indult meg a folyton emelkedő drágaság okainak kúpatolására.

Azon nézetben vagyok, hogy az általános drágaság oka valóban az, amit a legtöbb törvényhatóság panaszos hangon említi fel. A szociális berharok, a munka magas ára, a természetes rosszassága, a lázi gazdaságok kezdetleges volta, a legelő hiánya, a takarmány és állattenyésztés csekélyessége, a nyugati marhafajok borjuiinak gyors vágásra adása, a különböző állati betegségek, a hús kérdéss rendezetlensége, a mésszáros mesterek kartehe stb.

Tapasztaljuk városunkban, hogy jóllehet a vágó marhákra estek, a hus nem lett ocsóbb. A város tárgyalásokat is folytatott hatóságai mésszárszék felállításáról, mindezeideig azonban ez nem hozta meg a kívánt eredményt s a mésszársokkal folytatott tárgyalás is — az év végén — alig néhány fillér árleszállítást eredményezett.

Az általános drágaság miatt a kereskedelmi és ipari vállalkozó kedv megcsökent. Nagyobb építkezéseket nem láttunk, mert a munkások túlköveteléseit a munkaadók nem tudták teljesíteni. Ennek következtében a kereseti források is megfogytak és igen sok munkás nyomorgott a tél folyamán, mert az okatlan munkásszűntetések bizalmatlanokká tették a munkaadókat. A kereskedelmi tere is észrevehető volt a pangás és a küzdelem a létért egyséket arra ösztönzött, hogy tisztességellen reklámokkal csalogassák a nagyközönséget, hogy valamelyes forgalmat érhessenek el.

Városunk hivatalos lapja.

Városunk 1904 október 1. óta egy nem hivatalos, de mégis főleg a városi hivatalos eljárás alatt álló dolgokkal foglalkozó lapot tart fenn *Vecsey Imre* fő- és *Koncz Akos* felelős szerkesztése alatt. Célnak ezen lap felállításával az volt, hogy a közönség a legihitelesebb alakban tudja meg a városi ügyek vezetését. A lap ezenkívül közli a miniszteri körrendeleteket és utasításokat, a szabályrendeleteket, melyeknek észeggyűjtése most van folyamatban, továbbá a város árlejtéseit és pályázati hírdetéseit. A lap végül városi ügyeket és közkérdéseket vitatott meg és igen sok cikkelyben foglalkozott az általános drágaság okával, a szervezeti szabályzattal és ezzel kapcsolatos fizetésrendezéssel, valamint a Hortobágy hasznosításának eszméjével, mindenkor tárgyilagosan, erős érvekkel hangoztatva ezek keresztülvitelének szükségességét. Közülte továbbá a tanácsülések fontosabb határozatait, a bizottságok üléseit, a közgyűlések lefolyását és általában mindazon nevezetesebb eseményeket, melyek a városi ügyek vezetésében felmerültek. A lap, mely „A Város” címet viseli, minden bizottsági tagnak ingyen jár azért, hogy a városi ügyekről azok is tájékozva legyenek, akik a közügyek vezetésében bármilyen okból személyesen részt nem vesznek.

A városi tisztikár egyik-másik tagja a lap hasábjain érdekes cikkeket írt, azok közül országos nevű közigazgatási és közzgazdasági írók is felkeresték lapunkat szellemi ter-

mékekkel, használva a napirenden levő közkérdések megoldásának.

Kötelességemnek tartom ez uton is elismerésemet nyilvánítani azoknak, kik a lap szellemi részének szintjét értékes munkáikkal gyarapították s nem mulasztotam el azt sem, hogy ezt a lapot ne ajánljam a törvényhatósági bizottsági tagoknak figyelmébe. Ezzel a lappal elérhető volna, hogy a bizottsági tagok folyton tájékozódva volnának a városi ügyek állásáról, még pedig mindig a kiszűrés s elferdités nélküli valóról s lelkiismeretesen tudnának eleget tenni törvényhatósági bizottsági tagsági kötelezettségöknek s ez fontos dolog e város fejlődésén.

Halálozások a tisztikarban és a bizottsági tagok közt.

Az 1907. évben tisztviselőink közül négyen hunytak el. A tisztikar részt vett a megdolgoztat metetésén, ravatalukra koszorút helyezett. Az elhunytak a következők:

Ifju Vályi Nagy Gusztáv közigazgatási gyakornok. Meghalt május 5-ikén, barátja kezében véletlenül elsült fegyver által halálra sebezve, metetése volt május 7-ikén. Vele egy költői lelkű ifju szállott sirba.

Baranyi Sándor dr. városi kórházi segédorvos. Szintén fiatalon, pályája kezdetén hunyt el szeptember 14-ikén. *Csáky Gergely* ny. tanácsnok nov. 5.

Boross Tóby Elek dr., városi aljegyző életének 37-ik évében szeptember 26-ikán elhunyt. Benne egy kötelességtudó, buzgó tisztviselőt, szeretőreméltó modoru embert, társadalmi életünk egy kedves tagját sirattuk. Metetésén jelen volt a városi tanács, tisztikar és nagy közönség. A sírnál a városi tisztikar nevében Konecz Ákos tb. tanácsnok, közléveljárós búcsuztatta el korán elhunyt tisztársunkat. *Dr. Arvay Béla* tb. tiszti ügyész július 18.

Béke Imre, városi nyug. kiadó. Elhunyt dec. 21-ikén, életének 73-ik évében. Majdnem negyven esztendeig szolgált városunkat törhetlen hűséggel, odaadó szorgalommal. *Seres Lajos* irnok aug. 3.

Szabó József ny. főszámvévo aug. 20.

A városi bizottsági tagok közül elhunytak

Jóna István virilista bizottsági tag március 8-án, 55 éves korában.

Szilágyi Károly, ügyvéd, virilista biz. tag, febr. 18.

Seres András, választott biz. tag, febr. 24.

Jobbágy János, " " május 28.

Dr. Szikszay Szabó József, virilista biz. tag, okt. 17.

Nyugdíjazások és végkielégítések, kegydíjak 1907-ben.

1. Ember Lajos nyomdai ügyvezető	1440 K
2. Balogh Zsigmond rendőr	252 "
3. Barcza Bálint erdőőr	280 "
4. Debreczeni József hajdu	259 "
5. Horváth Gábor rendőr	252 "
6. Kovács Ferenc "	252 "
7. Nagy Lajos "	300 "
8. Orosz János "	348 "
9. Óri István "	252 "
10. Szilágyi János "	252 "
11. Dr. Tóby Eleknek özvegyi segély	850 "
12. " " gyermekének "	176 "
13. Végh László rendőr	252 "
14. Lókodi Sándor erdőőr özvegye	146 "
15. Németh Ferenc özvegye	240 "
16. Deák Ferenc özvegye	108 "
17. Tóth András özvegye	146 "
18. " " öt árójának	200 "

A közléveljárba beutalt szerződések és okiratok 1907.

1. Gyalogsági és lovassági laktárija pótraktáranak átadásáról felvett jegyzőkönyv és leltár.
2. Kórházi gyógyszerek szállítási szerződése.
3. Hajdu vármegye szerződése a hivatalos nyomot.
4. A vadásztársulat alapszabályai.
5. Dorsch Hugó szerződése városi házi redők készit.
6. Hufflész Kázmér nagy álmuzugi bérlete.
7. Bészler János-fele kaszáló megvételi szerződése.
8. Csendőrkerületi parancsnoksággal kötött szerződés 9. Erzsébet királyné ösztöndíj-alapító levele.
10. Feldmann Cz. I. boltszerződése.
11. Szűcs Károly boltszerződése.
12. Privitzer Józsefné boltszerződése.
13. Horváth János faraktári bérlete.
14. Balogh István lakásbérlete.
15. Krausz Mór boltnyitási nyilatkozó.
16. Gazdasági akadémia földbérlete.
17. Villamos világítás átviteli épületeinek szerződése.
18. A debreczen—hajdusámsóni vasút kisajátítási szerződése.
19. Somogyi—Gáll kerítkezés okirata.
20. A Nyugoti-útca 20-ik sz. ház megvételi szerz.
21. Németh András sertésvásárterti italméresi bér.
22. Tanyai iskolák építéséhez 100,000 korona hozzájárulás.
23. A füvészkert-utcai 7. sz. ház megvételi szerz.
24. Villamos telep építési szerződése.
25. Városi épületek és boltok leltára, 22 drb.
26. Szoboszlai István boltszerződése.
27. Városi kaszálók bérleti szerződesei, 40 drb.
28. Tóth János Isten-föld bérlete.
29. Mohai István legelőföld bérlete.
30. Feldmann Cz. I. és Társa boltbérlete.
31. Bruckner Ödön lakbérlete.
32. Horvát István " " " "
33. Szatmári András építési nyilatkozata.
34. Vásári András földjét a város megveszi.
35. Gacsó Ferenc földbérlete.
36. A gyepmesteri telep leltára.
37. Faipar r.-t szerződése.
38. Brünn Zsigmond faraktári bérlete.
39. Steinberger Salamon farakt. bér.
40. Lukács Vilmos szerződése a villamostelep betonmunkálatára.
41. Nagy István szerződése a foglyok élemezésére.
42. Tanyai iskolák építési szerződesei.
43. Dr. Szilágyi Imre lakbérlete.
44. Lövy Bernát földbérlete.
45. Kovács Mihály " "
46. Harsányi István " "
47. Herschkovics Ignác lakásbérlete.
48. Fűvészkert-utca 7. és 9. sz. ház megvételle.
49. Beck Sámuel ipotályi iskola építésének szerz.
50. Czakó Zsigmondné telekeladási szerz.
51. Bészler-fele ház adásvételi szerződése.
52. Szesztina Lajosné alapító levele.
53. Walles M. boltszerződése.
54. Leichtmann-cég " "
55. Steinacker Aurél lakásbérlete.
56. Nagy Sándor földbérlete.
57. Zalai Márk lakásbérződése.
58. Lindenfeld Ignác boltszerződése.
59. Györfi Sándor boltbérlete.

60. Izraelita iskolasegely-szerződése.
61. Földesi József lakásszerződése.
62. Rickl Antalné telekjadási szerz.
63. Lós András földbérlete.
64. Szűcs István
65. Mikulás János csapszékberlete.
66. Eister és Bruder cég magfaveteli szerz.
67. Hegedűs és Sándor zsolttári szerz.
68. Házi lövő és tornaterem szerz.
69. Kacz Lajos uthaszználati
70. Biró Pál földbérlete.
71. Csathó Gabriella házjeladási szerz.
72. Erber Ernő lakásbérlete.
73. Antal-fele ház megvételi szerz.
74. Kovács Aladár lakbész szerződése.
75. Helmer Sámuel földbérlete.
76. Simon György földbérlete.
77. Bosznay és Tsa bolt szerződése.
78. Kiss Lászlóné földbérlete.
79. Gréf Sándornéval kötött szerződés a toronyórák javítása tárgyában.
80. Siketnéma intézetnek átengedett terület szerz.
81. Csáky János földszerződése.
82. Gyöngyössi Viktor színlelői festő szerz.
83. Nagy Sándor földbérleti szerz.
84. Horváth József faraktári bérl.
85. Molnár Lukács boltbérlete.

Lakosság:

Polgári lakosság	72,351
Katonaság	2655
Összesen	75,006
Vallásra nézve	
Ev. ref.	52,282
R. kath.	13,258
Izraelita	6192
Gk. és gkeleti	2194
Ág. ev.	1009
Unitárius	43
Egyéb felekezettiek	28
Összesen	75,006

az 1904. évi népszámlálás szerint. Ezen népmozgalmi adatok azonban most változtak s így a polgári lakosság valószínűleg megközelíti a 80,000 lélekszámot.

Városunk törvényhatóságának bizottsági tagjai.

a) Tisztviselő tagok.

1. Bészler Károly tb. főjegyző, tanácsn., árvasz. elnök.
2. Csóka Sámuel tanácsnok.
3. Dóczy Emil dr. alügyész.
4. Király Gyula tanácsnok.
5. Koncz Ákos tb. tanácsnok, közlévelőtáros.
6. Kondor Kálmán számvető.
7. Körner Adolf tanácsnok.
8. Komáromy Antal házipénztárnok.
9. Kovács József polgármester, aki a legtöbb adót fizető tagok közt is említve van.
10. Papp József számvető.
11. Magoss György dr. főügyész.
12. Medgyaszay Dezső dr. árvaszéki ülnök.
13. Medgyaszay Miklós
14. Medgyessy Lajos közgyám.
15. Sz. Nagy Lajos számvető.
16. Oláh Károly tanácsnok.
17. Roncsik Lajos főszámvető.
18. Tüdös Kálmán dr. főorvos.
19. Sipos György árvapénztárnok.
20. Szabó István adó
21. Szabó Kálmán tanácsnok.
22. Dr. Tóby Elek aljegyző.
23. Dr. Tóth Emil
24. Dr. Varga Elemér
25. Varga Károly tb. tanácsfok.
26. Vecsey Imre főjegyző.
27. Végh Gyula főkapitány.

b) Választottak.

Alföldi Gábor	Faragó András
Bacsó Dezső dr.	Fejér Ferencz dr.
Bakonyi Samu dr.	Freund Jenő dr.
Balkányi Miklós dr.	Fésűs Lajos
Bácsi András	Herczeg János
Bihari István	ifj. Horváth János
Böszörményi Mihály	Harsányi Gusztáv
Burger Péter dr.	Kaszanyitzky Anda
Balogh Ferencz	Kálmár Barna
Csanak János	Kálmán András
Dávid Mihály	Kecskés István
Debreczeni Lajos	Kelemen Gábor
Derekassy István dr.	Kertész István
Dicsőfi József	Kertész Mihály
Dobiecki Sándor	Kiss Albert
Értiz Ernő	Kiss Áron

A város által 1907. évre megrendelt lapok kimutatása.

1. Gyakorlati és közigazgatási könyvtár és döntvény.
2. Budapesti Közlöny.
3. Debreczen.
4. Debreczeni Függölen Ujság.
5. Debreczeni Ujság.
6. Jogtudományi Közlöny.
7. Magyar Közigazgatás.
8. Mercur.
9. Hadsereg.
10. Vízügyi és Hajózási Közlöny.
11. Városok Lapja.

A lapok rendszeresen kezeltetnek, havonként összegyűjtetnek és az egybegyűjtött példányok részben a városi könyvtárban, részint a közlévelőtárban őriztetnek.

Á városi tanács az irodalom, főleg a közigazgatás körébe vágó új munkákat időnként megrendelte és a városi tisztikar rendelkezésére bocsátotta. Gondosan összegyűjti a törvények és rendeletek tárá. Nem csekély összeget adott ki helyi szerzők munkáinak megvételére, melyeket az iskolai könyvtáraknak osztott ki.

A városi könyvtár állapotáról 1907. évben történt szaporodásáról alább számolok be.

Városunk területe, népessége és vallása.

A város területe	3845 hold.
Külső területe	162,726 ¹ / ₂ "
Összes terület	166,571 ¹ / ₂ "

Népszögmértf. 16-65.

A házak száma:

A belső területen	6470
A mezőségen	1396
Az erdőségben	601

• Összesen 8467

Kiss Bálint
Kiss József
Koppányi Dávid
Kovács János
Kövendi Domokos
Kulcsár Endre
Kulcsár Gábor
Kurucz Miklós
Körösi Kálmán dr.
Kovács Lajos
Márk Endre
Márton Imre
ifj. Mike Ferencz
Motesiczky Hugó
L. Nagy Bálint
Nagy Sándor
T. Nagy János
Nagy Zsigmond
Nemeti László
Nemeti Sándor
O. Végh János
Pálffy Ferencz
Pálffy Gábor
Pető István
Polgári Márton
Pongó Lajos
Popper Alajos dr.
Poroszlai László

Rickl Antal
Rochlitz Arthur
Révi Nándor
Salánki Ferencz
Seres András
Sarkadi Ferencz
Sinka Sándor
Somogyi Pál
ifj. Schvareiz Vilmos
Simon István
Szabó József
Szathmári Ferencz
Szilágyi Bálint
Török Bálint
Tóth Kálmán dr.
Török Péter
Zöld Mihály
Zellingery Ede
Jámbor István
Jobbhágy János
Jósa Vince
Jánosi Zoltán
Juhász Ignác
Varga Lajos dr.
Varjas János
Varjas Sándor
Váczai János
Váray János

Szentesi János
Szabó Lajos
Szántó Győző
Szenikirályi Tivadár
Szép József
Széll Farkas dr.
Simonffy Emil
Szántó Sámuel dr.
Szalay József
Szilágyi Imre
Szabó Mihály
Szikszay Gyula
Tafler Ignác

Tóth Kálmán
Tamássy Béla
Tóth István
Tüdös János dr.
Ujfalussy József dr.
Ungváry József
Vecsey Zoltán
Vecsey Viktor
Vargha Elemér dr.
Vértesi István
Weichinger Károly
Zádor Lajos
Zöld János

Országos vásárok városunkban.

A megváltozott viszonyok következtében vásáraink régi híre csökkent és ma már alig találunk vásárainkon külföldi kereskedőket, legfeljebb azokat, akik lovakat akarnak venni.

Négy országos vásárunk van és pedig:

Remete Antal napi vásár.

Szent György " " "

Lőrincz " " "

Dienes " " "

A vásárok nyolc napon át tartanak és pedig bór, gyapjú, méz, dió, toll, iparcikkek, gabona, termények, juh, sertés, ló, barom és kirakó vásár.

A *hortobágyi* állatvásárt június 25-én tartottuk meg, a kereslet és kínálat nagy volt.

Nyers terményeket és iparcikket a vásár egész tartama alatt lehet árusítani.

Heti vásárokat kedden és szombaton tartunk.

c) Legtöbb adót fizetők.

Aczél Géza
Áron Miksa
Áron Jenő
Balogh István
Balogh István
Báryai István
Berger Andor dr.
B. Kövesdi Imre
Boldog István
Bruckner Ernő dr.
Csikós Sándor dr.
Csanak József
Debreczeni Lajos
Debreczeni Jenő
Erdei István
Falk Lajos
Fried Emil
Fürst Ödön
Fleischmann Mór
Frohner Géza
Geréb Pál
Gyarmathy János
Gáll Ferencz
Győry Kálmán
Gebauer Károly
Gara Alajos
Gyarmathy István
Geiger Simon
Gajzágó Béla dr.
Győrfly Aladár
Hajdu Gyula
Hauer Bertalan
Horváth István
Harangi Sándor
ifj. Horváth Tamás
Horváth János
Hochfelder Jakab
Huttlész Kázmér
Harsányi István
Horváth János
Hegedüs Ferencz
Jámbor János
Jóna János
Jóna István

Kardos László
Kozlorus Lajos
Komlóssy Dezső
Kovács József
Kocsár Gábor
Kenyeres Károly
Komlóssy Arthur
Kertész István
Kiss Mihály
Kenezey Gyula dr.
Kertész Imre
Kemény Mór dr.
Kerekes Géza
Kertész István
Kertész János
Kovács Gyula
Lukács Árnin
Lőfkovits Arthur
Lamprecht Frigyes
Lostyán Adorján
Lusztig Károly
Móricz Ferencz
Menes István
Mihalovits István
Németh András
Nagy Jakab
Nagy Lajos dr.
Sz. Nagy Kálmán
Polgári Bálint
Peczko Ernő dr.
Polgári József
Pásztor János
Rickl Géza
Rickl Antal
Reichmann Árnin
Rosenfeld Salamon
Rottler Béla dr.
Riesz Henrik
Rásó István
Simonffy Imre
Szikszay Lajos
Sembery Miklós
Szabó József
Széll Kálmán dr.

Városunkban történt nevezetesebb események 1907-ben.

Január 1. A tisztikar az új év alkalmával hivatali helyiségemben gyűlt össze s miután itt egymást szívélyesen üdvözöltük, innen főispán ur ő méltóságához ment vezetésem alatt-a tanács és tisztikar, hol én üdvözöltem ő méltóságát mindnyájunk részéről s üdvözlétünkre kedves hangu választ nyertünk.

Január 3. Tanácsülés.

4. Szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsági ülés.
5. Közigazgatási bizottsági ülés.
6. Tanácsülés.
7. Tanácsülés.
8. Alkotmányvédelmi bizottsági ülés.
9. Vörös kereszt egyleti bál.
10. Tanácsülés.
11. Kubelik hangverseny.
12. Tanácsülés.
13. Tanácsülés.
14. Kubelik művész, a város szegényeinek 1060 K adományozott.
15. Tanácsülés.
16. Tanácsülés.
17. Városi ügyekben a miniszteriumokban jártam.
18. Tanácsülés.
19. Függetlenségi-kör bálja.
20. Tanácsülés.
21. Tanácsülés.
22. Menek szétosztása a méntelepen.
23. Tanácsülés.
24. Hollós műszaki tanácsos érkezése.
25. Tanácsülés.
26. Tanácsülés.
27. Tanácsülés.
28. Tanácsülés és utána teljes tanácsülés.

<i>Január</i>	29. Közggyülés. A munkások a gyűlés ajtaja előtt a Marseillaise-t énekeltek.	<i>Április</i>	8. Tanácsülés.
"	29. Vegyes felülvizsgálati bizottság ülése.	"	9. Városi ügyekben Budapestre mentem.
"	30. Hitelesítő közggyülés.	"	10. Teljes tanácsülés.
"	31. Tanácsülés.	"	11. Teljes tanácsülés.
<i>Február</i>	1. Rendkívüli tanácsülés.	"	12. Közggyülés.
"	2. Nagy néptömeg jelent meg fáért a városházán.	"	13. Kossuth-szobor ülés.
"	4. Tanácsülés.	"	13. Tanács ülés.
"	4. Hatvan-utcai temető fái levágása.	"	13. Hitelesítő közggyülés.
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	"	15. Tanácsülés.
"	7. Tanácsülés.	"	16. Derecskei vasut gyűlés.
"	9. Panajott csendőrtábornok városunkba jött.	"	18. Tanácsülés.
"	10. Duna—Tisza csatorna ügyében Budapestre ut.	"	20. A gazd. ismétlő iskolát vizsgálták meg többen a miniszteriumból.
"	14. Tanácsülés.	"	21. Rabsegélyző egylet közggyűlése.
"	16. Tártyalás a csendőrök parancsnok. elhelyezése ügyében.	"	22. Tanácsülés.
"	17. Urkocsis egyleti közggyülés.	"	22. Tóth József állategészségi felügyelő halála.
"	18. Tanácsülés.	"	23. Vegyes felülvizsgáló bizottsági ülés.
"	18. Szatmár város küldöttsége kórházunk tanulmányozására városunkba érkezett.	"	23. Kossuth-szobor bizottsági ülés.
"	19. Tisztifüzetések rendezése tárgyában értekezlet.	"	25. Tanácsülés.
"	19. Értekezlet a csendőrpár. elhelyezése ügyében.	"	26. Hendkivüli közggyülés.
"	20. Szilágyi Károly ügyvéd temetése.	"	27. " " folytatása.
"	21. Tanácsülés.	"	27. Vilmos huszárok lövészene.
"	22. Kamarai beltagok választása.	"	28. Az 1849. országgyűlés emléktáblának elhelyezése a kollegiumban.
"	23. Értekezlet a postapalota ügyében.	"	29. Tanácsülés.
"	24. Seres András v. biz. tag halála.	<i>Május</i>	1. Értekezlet az egyetem ügyében.
"	25. Tanácsülés.	"	5. Tanácsülés.
"	26. Vegyes felülvizsgáló bizottsági ülés.	"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.
"	26. Értekezlet a csendőrkör. par. elh. ügyében.	"	8. Rk. főgymnasium zászlószentelese.
"	27. Szávay Gyula kamarai titkár ur küldöttségét vezetett hozzám azon okból, hogy a sertés-hizlálók részére a kért területét 40,000 koronáért engedje át a város.	"	9. Jablonovszky J. ur érkezése.
"	28. Tanácsülés.	"	10. Városi ügyekben Budapestre mentem.
<i>Március</i>	2. Rendkívüli közggyülés.	"	13. Tanácsülés.
"	4. Hitelesítő	"	16.
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	"	16. Rendkívüli közggyülés.
"	8. Jóna István virilis biz. tag meghalt.	"	21. Debreczen—nagyvárad vasut bejárasi t.
"	11. Tanácsülés.	"	23. Tanácsülés.
"	12. Lösch István anyakönyvvezetőh. eskütétele.	"	26. Diszközggyülés Thaly Kálmán dr. ur 25 éves képviselői jubileuma alkalmából.
"	12. Gilányi laktanya bélyeti szerződés aláírása.	"	27. Tanácsülés.
"	14. Tanácsülés.	"	28. Egyházkerületi közggyülés.
"	14. Törvényhatósági biz. tagok választása a Hatvan-utcán (8 tag).	"	28. Jobbágy. János biz. tag halála.
"	15. A tanács részt vett az oratoriumi istentiszteleten.	"	29. Fiáth Károly és Pap Károly dr. tanárok megválasztása.
"	16. Megvizsgáltam a hivatali idő betartását.	"	30. A város csegei birtokát megtekintettem.
"	17. Értekezlet a kamarában a vasuthal. ügyében.	"	30. A gazdasági akadémia hallgatói tanárraikkal a Hortobágyot tanulmányozták.
"	17. Némethy Károly min. tan. ur városunkban.	"	30. Kollegiumi atléta verseny.
"	17. Munkások felvonulása a Petőfi-szoborhoz.	<i>Június</i>	31. Tanácsülés.
"	18. Tanácsülés.	"	2. Népgyűlés a városház udvarán.
"	18. Katonai felülvizsgálat.	"	3. Tanácsülés.
"	21. Tanácsülés.	"	3. Hortobágyi biz. ülés.
"	25. Tanácsülés.	"	4. Hajdunánási vasuti gyűlés.
"	26. Munkások gyűlése.	"	6. Tanácsülés.
"	28. Tanácsülés.	"	8. Ó Felsége 40 éves koronázási ünnepén tételomokban voltunk hivatalszünetet tartottunk.
<i>Április</i>	1. A villamos színház megnyitása.	"	9. Urkocsisok versenye.
"	2. Tanácsülés.	"	10. Tanácsülés.
"	2. A gyermeknap.	"	15. Gilányi laktanya átadása a csendőrségnek.
"	3. Értekezlet a Hortobágy hasznosítása ügyében.	"	16. Nőegyleti kocsiútkorzó.
"	3. A gyermeknap.	"	16. Az állami főreáliskola zászlóavatása.
"	4. Egyházmegyei közggyülés.	"	17. Tanácsülés.
"	4. Tanácsülés.	"	17. Hortobágyi biz. ülés.
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	"	18. Erdei vasut közigazgatási bejárása.
"		"	20. Tanácsülés.

<i>Junius</i>	21. Marx Adolf honossági eskütetele.	<i>September</i>	26. Dr. Tóby Elek aljegyző halála.
"	22. Halász min. tanácsos ur városunkban.	"	27. Közgyűlés.
"	23. Nagy Sándor-féle sikkasztás.	"	28. Dr. Tóby Elek aljegyző temetése.
"	23. Siketnémak vizsgálatá.	"	29. Közgyűlés.
"	24. Tanácsülés.	"	30. "
"	25. Vegyes fülhvizsgálati ülés.	<i>Október</i>	1. Hitelesítő közgyűlés.
"	27. Tanácsülés.	"	3. Tanácsülés.
"	28. Közgyűlés.	"	5. Közigazgatási biz. ülés.
"	28. Kistemplom tornyának lebontása.	"	7. Splényi Ernő báró városunkban.
<i>Julius</i>	1. Hitelesítő közgyűlés.	"	9. Ruffy Pál városunkban.
"	1. Tanácsülés.	"	9. Tanácsülés.
"	1. A sáskairtas megkezdése.	"	10. Munkások általános munkaszünete.
"	2. Központi választmány ülése.	"	11. Szervező-bizottság ülése.
"	3. A Szikszay-féle ház megvétele.	"	12. Tanácsülés.
"	4. Tanácsülés.	"	17. "
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	"	17. Dr. Szikszay Szabó József biz. tag. halála.
"	7. Jubiláris tornaünnep.	"	18. Egyházmegyei közgyűlés.
"	8. József főherceg városunkban.	"	18. Tanácsülés.
"	15. Tanácsülés.	"	19. Szervezőbizottsági ülés.
"	18. Tanácsülés.	"	21. Tanácsülés.
"	18. Dr. Árvay Béla tb. tiszti alügyész halála.	"	22. Szervezőbizottsági ülés.
"	20. Dr. Árvay Béla tb. tiszti alügyész temetése.	"	23. Teljes tanácsülés.
"	24. Debreczen—nyírbátori vasút köz. bejárása.	"	24. Rendkívüli közgyűlés.
"	25. Tanácsülés.	"	25. Tanácsülés.
<i>Augustus</i>	1. Tanácsülés.	"	25. Hitelesítő közgyűlés.
"	3. Radics Jenő igazgató látogatása.	"	28. Tanácsülés.
"	3. Rendkívüli tanácsülés.	"	29. Vegyes bizottság ülése.
"	3. Seres Lajos rapidijas halála.	"	30. Vilmos huszárok löversenye.
"	5. Tanácsülés.	"	31. Tanácsülés.
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	<i>November</i>	1. Thaly Kálmán dr. érkezése.
"	7. Telefonhálózat bővítésének köz. bej.	"	3. Diószegi—Fazekas emlékünnepe.
"	10. Faipar telep közigazgatása bejárása.	"	4. Tanácsülés.
"	11. Görög katolikus templom alapköv. letétele.	"	5. Közigazgatási biz. ülés.
"	13. Tanácsülés.	"	5. Csáky Gergely ny. tanácsnok halála.
"	15. Tárgyalás a rk. szegényház ügyében.	"	7. Tanácsülés.
"	18. Ő Felsége születésnapján templomban voltunk.	"	9. Állandó hírtató v. ülése.
"	19. Löverseny.	"	11. Tanácsülés.
"	20. "	"	12. Teljes tanácsülés.
"	20. Szabó József nyug. főszámvevő halála.	"	13. "
"	22. Tanácsülés.	"	14. Közgyűlés.
"	23. Szabó József nyug. főszámvevő temetése.	"	16. Crysanthenum kiállítás.
"	24. Villamos telep vasúti kiág. köz. bejárása.	"	16. Hitelesítő közgyűlés.
"	24. Az ohati birtokokat a tanács megtekinti.	"	18. Tanácsülés.
"	25. Fejérváry László dr. látogatása.	"	21. "
"	26. Tanácsülés.	"	25. "
"	26. Hortobágyi albizottsági ülés.	"	26. Budapesten jártam városi ügyekben.
"	29. Debreczen—szovátai közút bejárása.	"	27. " " " " " " " "
"	30. Tanácsülés.	"	28. " " " " " " " "
"	30. Városi ügyekben Budapestre utaztam.	"	30. Két törvényhatósági biz. vál.
<i>Szeptember</i>	2. Tanácsülés.	<i>December</i>	2. Tanácsülés.
"	2. Debreczen—balmazújvárosi egri út bejárása.	"	5. "
"	3. Debreczen—sámsoni út bejárása.	"	6. Hebl I. miniszteri titkár városunkban.
"	5. Közigazgatási bizottsági ülés.	"	7. Tanácsülés.
"	5. Tanácsülés.	"	8. Képkiallítás.
"	9. Kollegiumi évnyitó ünnep.	"	9. Tanácsülés.
"	9. Tanácsülés.	"	10. özv. Révész Bálintné temetése.
"	9. Hortobágyi ülés.	"	11. Tárgyalás a mézárásokkal a husárok leszállítására.
"	11. Tárgyalás a rk. szegényház ügyében.	"	12. Tanácsülés.
"	12. Tanácsülés.	"	13. Dr. Margittay József m. tanácsos nálunk.
"	16. A pécsi polgármesteri értekezlen voltam.	"	14. Tanácsülés.
"	23. Tanácsülés.	"	16. "
"	24. Teljes tanácsülés.	"	17. Központi v. ülés.
"	25. "	"	19. Tanácsülés.

- December 20. Hajdu megye tisztújító közgyűlése.
 „ 21. Presbyter választás.
 „ 21. Beke Imre ny. kiadó halála.
 „ 23. Tanácsülés.
 „ 24. Teljes tanácsülés.
 „ 28. Tanácsülés.
 „ 28. Rendes közgyűlés.
 „ 30. Hitelesítő „
 „ 31. Anyakönyvi hivatal megvizsgálása.

Thaly Kálmán dr. országgyűlési képviselő képviselőségének 25 éves jubileuma.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése május 26-án ünnepelte meg *Thaly Kálmán* dr.-nak, városunk I. ker. országgyűlési képviselőjének 25 éves képviselői jubileumát.

A nevezett napon *Weszprémy Zoltán*, főispán szép szavakkal megnyitván a közgyűlést, melyet 100 biz. tag kérésére hívott egybe, felolvastatja a tanács javaslatát, mely *Thaly Kálmán* dr. nevére 40.000 koronás alapítvány tételét javasolja.

Az indítványt a bizottsági közgyűlés egyhangú lelkesedéssel magáévá teszi és a közgyűlésbe egy küldöttség által meghívja.

A megjelent ünnepelt főispán ur szívből jövő szavakkal üdvözölte, majd felolvastatván a tanácsi határozat. *Nagy Zeigmond* dr., biz. tag emelkedett szólásra és magvas, általános tetszéssel s elismeréssel fogadott beszédében vázolta az ünnepeltnek érdemét.

Az üdvözlésre *Thaly Kálmán* dr. hosszabb, eszmékben gazdag és igaz érzéstől áthatott beszéddel válaszolt, biztosítván a biz. közgyűlést egyrészt soha meg nem szűnő hálájáról, másrészt arról, hogy a jövőben sem szűnik meg a város javára munkálkodni. Zugú éljenzés hangzott fel az elmondott szép szavakra, mely után a közgyűlés egyhangulag kimondta, hogy a közgyűlésen elhangzott beszédekét kinyomatja és a törvényhatóság valamennyi tagjának megküldi s meg is küldötte.

Városunk képviselőtársaságának helyi és országos jelentőségű ünnepségeken.

Valamint városunkat meglátogató vendégek.

Szatmárnémeti sz. kir. város polgármestere és tanácsi kiküldöttjei a városi kórház tanulmányozására városunkba érkeztek febr. 18-án.

Thaly Kálmán dr. jubileumán a helyi hatóságok képviselői és hivatalok vezetői, az egyházak lelkeszei, a város országgyűlési képviselői, az érdeklődők és az ünnepelt tisztelő nagy közönség, valamint városunk hölgyközönsége, mely a városház termének karzatán foglalt helyet, lelkesen ünnepelve városunk kitünő képviselőjét.

*Karcag*on a Kossuth-szobor leleplezésére *Szabó Kálmán* országgyűlési képviselő és *Király Gyula* tanácsnok küldöttek.

Az országos erdészeti közgyűlésre a tanács *Török Gábor* erdőmestert és *Király Gyula* gazd. tanácsnokot küldte ki.

Junius 8-án, mint Ő Felsége koronázása 40 éves jubileumán a városi tanács részt vett a hálaadó isteni-tiszteleteken.

A Múzeum és Könyvtárak Országos főfelügyelőségének közgyűlésére *Oláh Károly* tanácsnok utazott fel.

Petőfi dalkör estélyére *Bészler Károly* és *Csóka Sámuel* tanácsnokok küldöttek ki.

A szalontai *Arany-szobor* leleplezésén *Oláh Károly* vett részt.

A pécsi országos kiállításon *Aczél Géza* főmérnök, *Körner Adolf* és *Debreczeni Jenő* vettek részt.

Kazinczy-szobor ünnepen *Érsemlyénben* megjelent *Király Gyula*.

Diószegi—Fazekas ünnepen *Kodás József* polgármester, *Csóka Sámuel* és *Szabó Kálmán* tanácsnokok.

Befejezés.

Az elmondottakban igyekeztem hű képét adni városunk 1907. évi háztartásának, közigazgatási mozzanatainak, kulturális és emberbaráti intézményeinek. A városi tanács igyekezett legjobb meggyőződése szerint a város polgárságának javát és a városnak, mint erkölcsi testületnek nagy érdekeit előmozdítani, minden igyekezetét arra fordítván, hogy városunk erkölcsi és anyagi ereje gyarapodjék. A tanácsot támogatta a kötelességet hűven betöltő tisztikar és mindama tényezők, melyeknek szava volt a város ügyeinek intézésében.

Sajnos, azonban igyekezetünk, habár meggyőződésem, hogy „labor omnia vincit“ nem hozta meg mindent, a kívánt eredményt. Legjobb szándékainkat itt-ott félremagyarázták és a kivétel elé oly akadályokat gördítettek, melyek késleltették a már megérett eszméknek a gyakorlati életbe való átvitelét. Nem akarom azt mondani, hogy a gombamódra szaporodó halasztási indítványok végleg leszorították az egyes fontosabb kérdések végleges dialógát a napirendről, annyit azonban kötelességem kimondani, hogy sok tervbevett alkotás gyümölcseit élvezni már városunk, ha a bizottságok és városi tanács által előkészített kérdéseket egyetértő lélekkel meg tudtuk volna oldani.

Általánosságban haladtunk. Közigazgatásunk évről-évre jobb és gyorsabb. Kulturális és emberbaráti intézményeink növekedtek és szaporodtak. Beléptünk az öntudatos és okos politikával haladó városok sorába, amit elismernek mindazok, kik városunk iránt meleg szeretettel érdeklődnek.

Isten áldása és a jók vigyázása legyenek továbbra is a város palladiumai!

Kovács József,
polgármester.

Püspöki beiktatás.

Eros Lajos megválasztott püspök, debreczeni lelkes beiktatási ünnepé f. hó 17-én lesz. Közöljük alább a beiktatás programját egész terjedelmében.

I. Az ünnepélyben résztvevő testületek rendezkedése:

Alulírott rendező kéri a lent felsorolt összes érdekelteket, hogy az ünnepély napján d. e. 1/10 órakor már megjelenván a főiskolában, 3/10, — a mikorra az egyházkerületi közgyűlés, előzetes rövid teendőjét már bizonyára bevégzi, — gyülekezzenek össze és a föltétlenül szükséges jó rend megteremtése, minden zavar kikerülése céljából az egyes testületek tagjai mindenesetre tartanak egybe. Gyülekezzenek pedig össze:

a) a tisztánlátó református egyházkerületi közgyűlés tagjai, a testvér ágost. hitv. evangélikus és a református egyházkerületek küldöttjei, a vidéki egyházi és világi képviselők, egyéb vidéki vendégek és a főiskolai tanárok a diszteremben és a kistanácteremben;

b) a debreczeni, nem-református egyházi és iskolai hatóságok képviselői az akadémiái igazgatói és a teológiai dékáni hivatalokban;

c) a debreczeni különböző polgári hatóságok képviselői a tanítóképzőintézet igazgatóság hivatalos helyiségeiben.

Háromnegyed tíz óra után néhány perccel, a rendezőség által minden egyes helyiségbe megizent felhívásra, lejönnek a nevezett testületek urai a kollégium udvarára s itt, — nagyon kedvezőtlen időjárás esetén a főiskola első emeletének északi és nyugati folyosóján, — rendbe szervezkednek s amint pontban 10 órakor megköndülnek a nagytemplom harangjai, megindul a menet a kollégium nyugati főkapun át az egyházi épületek előtt a nagytemplom főbejárata felé.

II. A menet sorrendje:

1. magyar ruhába öltözött akadémiai hallgatók;
2. a püspök és a főgondnok;
3. az esperesek és az egyházkerületi főjegyző;
4. a testvér ágostai hitv. evangélikus és a református egyházkerületek küldöttjei;
5. a tiszántúli református egyházmegegy gondnokai, az egyházkerületi tanácsbírák és jegyzők;
6. a debreczeni különböző polgári hatóságok képviselői;
7. az egyházkerületi közgyűlés 2., 3., 5. alatt nem említett többi tagjai;
8. a vidéki egyházi és a polgári testületek hivatalos képviselői;
9. a debreczeni nem-református egyházi és iskolai hatóságok képviselői;
10. az egyházi épület előtt várakozó s az indulás percéről kellő időre értesített debreczeni egyház presbyteriuma s a református tanítói testület itt áll be a menetbe;
11. a főiskolai tanárok;
12. a vidéki férfi-vendégek;
13. az akadémiai hallgatók;
14. a református főgymnasium VII. és VIII. osztályának;
15. a tanítóképzőintézetnek növendékei.

Mindenik külön testületet 2—2, kékszalagos akadémiai hallgató fogja a templomajától a rendezőség által megállapított helyére elvezetni.

A menet a közben, a főbejáraton át megy be a templomba, a nagyközönség pedig a főbejárat melletti két ajtón és pedig a nők a nyugati, a férfiak a keleti főajtón. Nyitva lesz még e templom nyugati oldalán levő ajtó is a nyugati templomhajóban fenntartott helyeken ülő nők számára. Ide csak alulirottól nyerhető, számozott jegyekkel lehet bejutni. Az északi és keleti templomoldalakon levő, bár nyitva tartandó ajtókon nem lehet ez alkalommal a templomba belépni.

A teljes gyülekezet bevonulási jörendjére, s hogy illető helyét minden testület megtalálja, főlös számban ott leendő, rendezői kék szalaggal ellátott akadémiai tanuló ifjak fognak felügyelni s kellő tájékoztatással szolgálni.

Hogy minden zavart, keresgetést elkerüljünk, ismételtén is kéri alulirott rendező a fentebbiekben megnevezett testületek tagjait, hogy már a főiskolában az indulásra felállítás előtt lehetőleg egymás közelében tartózkodjanak.

Hogy pedig fel- és a templomba való bevonulásunk az ünnepély méltóságának megfelelő, komoly, szép és rendes legyen: kérek mindenkit, hogy a fentebbiekben

részére kimutatott csoportokhoz csatlakozzék, abban haladjon s a templomban a részére kijelölt helyet foglalja el.

A felállított ifjak ügyelni fognak arra is, hogy a pad-sorok közötti helyek szabadon maradjanak, mert püspök-avatási ünnepélyünkön mindennek szép és ékes rendben kell folynia.

Debreczen, 1908 november 10.

Csiky Lajos,
megbíztott rendező.

Debreczen sz. kir. város műszaki ügyeinek fejlődése.

Aczél Gézá-tól.¹

Tisztelt vándorgyűlés! Hölgyeim és uraim!

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a vidéki osztályok felavatásánál programpontra tűzte ki, hogy az illető vidéki városok műszaki ügyeinek fejlődését a nagyközönséggel és a kartársakkal megismertesse. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet debreczeni osztályának felavatása alkalomból Debreczen sz. kir. város műszaki ügyeinek fejlődéséről óhajtok önöknek felolvasásom szűk keretében vázlatos képet nyújtani. Kérem szives türelmüket.

Meg kell ismertetnem önöket első sorban azon méretekkel, melyek keretében mozognak közszükségeitünk.

Városunk egész határának területe 166,286 hold és 1449 ö², vagyis 956·9 km², melyből a város belterülete 3845 hold 561 ö², vagyis 22·128 km² s ebből a régi városi belterület 675 hold 891 ö², vagyis 3·887 km².

A város összes lakossága 81,000 lelek, kik közül a belterületen lakik mintegy 55,000—60,000.

Határunkból 35,119 hold erdő, 40,000 hold legelő s 87,322 hold szántó.

Az őslakosság mint állattenyésztő s földmívelő nép telepedett le s hányatva a hadakozó táborok egyikeből a másikba, ígykezett a határt növelni, birtokait szaporítani. Szerző nép volt s ezen értékes tulajdonságát a mai napig megtartotta.

A várost a Tisza szabályozásának bekövetkeztéig a Tisza kiöntéséből származó vízfolyások vették körül, melyeknek maradványai a Tóczó—Kondoros—Kádár-árok, Peczeér, Hortobágy nagyobb természetes vízfolyások. Ezek a multban a város közlekedési viszonyait nagyon rontották, de közegészségi szempontokból sem lehettek jó befolyással a városra. Ennek tulajdonítható, hogy városunkban sem királyok, sem hercegek le nem telepedtek, sem nagyobb katonai csapat, állandó elhelyezésére nem szolgált. A multban pedig ezen tényezők vonták magukkal a többiek közt a technikai műveletek nagy részét is. A mult idők műszaki munkáit a gazdasági, kereskedelmi forgalom s a helyi viszonyok által teremtett közszükség hozta létre. Első sorban a közlekedés terén léptek fel ily szükségletek.

Már 1703-ban találunk tanácsi intézkedett gyalogjáró pallók készítésére. Megemlítenéd műszaki munka a hortobágyi kilenc nyílású híd téglafalazattal, természetburkolattal, mely 1826-tól 1834-ig épült s a téglá- és kőanyagot kívül 13.151 konvencziós forintba került. A hid mai napig — rendes karbantartással — áll a Hortobágy pusztán s hirdeti a mult idők dicsőségét. Rendelése volt az országos vásárokra Budával a közeledést biztosítani.

Útépítésről a külterületen természetesen csak a legújabb időkben lehet szó.

¹ Előadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek 1908. évi október 4-én Debreczenben tartott vándorgyűlésén.

Bent a városban azonban már a közlekedési viszonyok sok munkát tettek szükségessé. Városunk nyugati része köfött talaju, keleti része homok, a választóvonal a Piac-utcától keletre 109—150 m-en vonul el körülbelül északnyugat-délkeleti irányban. Maga a fő közlekedési vonal, a Piac-utca, köfött talaju, járhatóan sűrűsek lehetett. Ezt bizonyítja azon körülmény, hogy 1805-től 1808-ig Fadgyas Gáspár uramnak a Miklós-utcától a nagytemplomig vezet, tehát mintegy 650 m hosszú sáhdra 6186 konvenció forint fizettetett ki. A faanyagot a város erdei szolgáltaták.

Ezen időtől kezdve a számadásokból láthatóan a gyalogközlekedés biztosítására fapallókat készítettek s a kocsiutakat feltöltéssel, fasínakkal s téglatorlékekkel javították.

1846-ban találkozunk az első téglaburkolással a városház előtt, valószínűleg azon a helyen, hol hetivásárok alkalmával a polgártársak kaszinóztak.

1855-től már a kocsiutak burkolása rendszeresen halad évről-évre és pedig faburkolat készítésével. A város erdeiben vágott faanyagot 4- és 6-szögletes 18—20 cm. átmérőjű s ugyanily magas darabokra kifaragva rakták fel, eleint u. n. prémák közé foglalták. A fát minden előkészítés, impregnálás nélkül homokágyazásba rakták. A faanyagot a város maga szolgáltatta, szállította s külön fizette a kidolgozást és lerakást. A faburkolatkészítés egységára az anyag és fuvar nélkül 5—6 frt közt váltakozott.

1863-ig tisztán faburkolatokat készítettek, 1863-ban készült az első kockakőburkolat a Teleki-utcán, de még faburkolat is készítették, ez azonban mindinkább kisebb mértékben s 1869-ben már az új faburkolatkészítést beszüntették. 1869-ben volt kockakőburkolat 15,161 m³ és faburkolat 26,047'87 m³. A faburkolatra kiadott 1846-tól 1869-ig 206,684 forint; tehát átlag 8 frt 20 kr.-ba került egy m³ faburkolat.

Ez elég szép bizonyítéka annak, hogy a város előjárósága mily dicséretes buzgalommal fejlesztette a kőutakat a mi kő nélkül városunkban. A város évi burkolati kiadása ezen időszokban legmagyobb volt az 1859—60-iki számadási évben 38,787 frrtal s 1870-ben 41,441'52 frrtal.

1870-től kezdve makadám-, terméskő- s kockakőburkolatok építettek, homok ágyazással, a makadám- rendszeres hengereléssel. 1907. év végén volt:

Kocka- és fejkőburkolat	54,371'66 m ³
Alaktalan terméskőburkolat	199,873'85 "
Makadámburkolat	31,977'18 "
Aszfalt kocsiut	8,370'78 "
Kerámít és klinker	14,908'00 "
Együtt	309,501'57 m ³

Utcaink burkolásában ez idő szerint némi stagnáció van, melynek oka az, hogy az általános csatornahálózat kiépítéség nagyobb burkolási munkát nem teljesítünk.

Munkában van az általános burkolási program kidolgozása, mely összes utcaink burkolását felöleli. Hogy mily terhet fog ez városunkra róni, ma még számokkal meg nem jelölhetem, de elég tájékoztatásul szolgálhat erre nézve utcaink s köztetereink területe, mely 182 hold s 1414 öf, vagyis 105.24 hektár s a legelősebb burkolat, melyet alkalmazhatunk, az 1-50 osztályu alaktalan terméskőburkolat 4'00 K-ba kerül m²-ként — s burkolva van ez idő szerint gyalogjárdákkal együtt 45 hektár — s végül hogy a követ Tokajból kapjuk a legelőnyösebben.

A város utcaink burkolása kizárólag a kövezetvám-

jövedelem terhére történik, mely évenként 170,000 koronát ér el.

Gyalogközlekedésünk a fapalló és hidak korszakából a városi körmenecnek 1881-ben történt felépítésével lép új korszakba: a téglajárdák korszakába. Épültek ugyan az előző években is téglajárdák, de ezek a gyenge égetésű téglanyag miatt nem feleltek meg.

Ma már minden utcánk el van látva legalább is téglajárdával s már kezdünk kifelé a régi város határan túl is gyalogjárdákat építeni. Habár közegészségi szempontokból még a mai téglanyagunk némi kívánni valót hagy fenn, közlekedési szempontból jobb s kedvezőbb is téglajárdánk bármely más anyagnal.

Terveben van erősebb égetésű, betonlapra fektetett, u. n. klinker téglaburkolattal kísérletet tenni.

Téglajárdánk vaan	111,549'00 m ³
Aszfaltjárdánk	28,171'50 m ³

A gyalogjárdák építésére és fentartására 1%-os pótdajóvedelem szolgál, mely évenként 10,000 koronára tehető. Az aszfalt gyalogjárdák költsége azonban külön fedeztetik és pedig felét fizetik a hazulajdonosok homlokzat arányában, felét a város házipénztára.

Törvényhatósági uthalózatunk az állami kezelésbe átvett 48'427 km. hosszú utakon kívül 696'515 km. hosszú. Ezen abnormis méret igazolására meg kell említenem, hogy a törvényhatósági uthalózatba összes dűlőutaink fel vannak véve.

Az utadótörvény reviziójáig ezen állapot változás nem remélhető.

Kiépített utunk van városi kezelésben 21'234 km., melyből 8'285 km. makadám, 11,863 km. terméskő, s 1'086 km. klinker-téglaburkolat.

Állami kezelésben van:

a debreczen—nyíregyház—csapi ut	9'026 km.,
debreczen—szoboszló	15,000 II-ik transz-
debreczen—vámospércsi ut 17,664	verzális 32'754 km.,
debreczen—fehértplomai ut	6'647 km.,
Együtt 48,427 km.,	

Az állami beruházási kölcsön terhére a következő években ki fog építettü a

debreczen—tokaji	5'841 km.,
debreczen—sámson—adonyi.	6'696 "
debreczen—egri	10'096 "
debreczen—békési	9'472 "
debreczen—hosszupályi	7'828 "
egyek—csegei	4'130 "

Ezeknek elkészültével, lesz határunkban kiépített ut összesen 113'734 km.

Városi közlekedési viszonyaink ismertetésére még meg kell emlékezni helyi vasutunkról.

A helyi vasut 1884. év okt. 2-án nyitott meg, ma egy részvénytársaság tulajdona. A részvények kétharmada a magyar vasuti fogalmi bank s egyharmada helybeli kezek közt van.

A vasut részben gőz-, részben löfüzemű s teherszállítást is eszközöl. 1906 óta a debreczen—sámsoni helyi-érdekű vasut üzemét is kezeli s azóta a teherforgalom túlnyomó részét átengedte a debreczen—sámsoni vasutnak.

Vágányainak hossza 10'3 km. A közüti fogalom lebonyolítására szolgál 10 mozdony és 15 ló. Személykocsija van 26. Személyforgalom volt 1907-ben 1.113,777 utas s bevétel a személyforgalomból 188,382 K. — Teherszállítása volt 1907-ben 13,312 kocsiarkomány 18,577'4, s ebből bevétel 95,883 K.

Építési tőkéje 785,651-87 K.

Koncessziója lejár 1941 október 31-én.

Közeledési szükségletünket ma már nem elégíti ki s előre látható, hogy a koncesszió lejártáig már szükséges lesz a villamos üzeme áténni. A tárgyalások ez irányban már meg is indultak, de azt hiszem önök előtt is ismeretesek egy koncessziós társasággal folytatott ilyen tárgyalások nehézségei ma, midőn a városok a helyi vasuti közlekedésnek házi kezelésbe vételére törekednek. Remélem sikerülni fog közeledési ügyünket ez irányban is fejleszteniünk.

Az alföldi városok legnehezebb műszaki kérdései közül a csatornázás és vízzerzés idestova egy század óta foglalkoztatja városunk ügyeinek intézőit.

A csatornázás kérdésével már 1821—22-ben foglalkozni kellett a városnak, mert Beck Pál királyi biztos ur a Miklós-utcai hidnál a csatorna építését elrendelte. Városunk vízrajzi fekvése igen kedvező, az észak-északkeleti iránytól a dél-délnyugati irányban 12 m. esése van s éppen a Miklós-utca végén vezet ki a főrecipiens. Valószínű, hogy az ott összegyűlt csapadék és szennyvizek tették szükségessé a királyi biztos beavatkozását. 1823-tól kevés szünettel minden évben fejlesztik a csatornázást részben nyílt árkok, részben téglafalazatu boltozott csatornákkal, úgy hogy 1877-ben, mikor a város általános csatornázási tervét Zichermann Mihály mérnökkel kidolgoztatta, 13,042 fm. csatorna volt kiépítve.

Természetesen ezen csatornák, bár ma is használatnak, nem felelnek meg az újabb csatornázási szabványoknak sem keresztelvényeik, sem esési viszonyaiknál fogva, közegészségügyi szempontokból pedig határozottan károsak.

1877-től kezdve a csatornák már a Zichermann-féle tervek szerint épültek, tojás profilal téglanyagból, vízhatlan falazattal; kiépült 1908-ig 8500 fm.

Megemlítem e helyen, hogy a Zichermann-féle csatornázási tervek bíralására városunk 1877-ben a Magyar Mérnök és Építész-Egyletet kérte fel.

Csatornahálózatunk még Zichermann tervei után sem lehetett egységes a régi csatornák miatt s mindinkább belátta városunk közönsége, hogy csatornahálózatunk mindaddig a közegészségügyi követelményeknek meg nem felelhet, míg vízvezetékünk nincsen.

1897-ben elrendelte közgyűlésünk egyidejűleg a vízvezeték építésével az általános csatornahálózat kiépítését.

A m. kir. vízüpítési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztálya 1900-ban elkészítette az általános csatornahálózat tervét s ezen tervek 1901-ben jóváhagyattak.

1897-ben városunk közönsége a csatornahálózat kiépítését a vízvezeték kérdésével kötvén össze; a kiépítés mindaddig megkezdhető nem volt, míg a város közönsége a vízzerzést biztosítva nem látta.

A vízvezeteki munkálatok előhaladásával törvényhatósági bizottságunk a f. évben elrendelte a csatornahálózat kiépítésének megkezdését s az úgy azon stadiumban van, hogy a munkálatok biztosítására a versenytárgyalást még ez évben megtartjuk s a munkát megkezdjük. A kiépítés három évre van előirányozva.

A terv ismertetésére a következőket adhatom elő:

Csatornánk usztató rendszerűek lesznek, tehát a szenny- és csapadékvíz, póceanyag s ipari víz együtt vezetetik el s hálózat végén tisztításnak vettetvén alá, az eddigi tervek szerint öntözésre fog felhasználni s ez uton

is tisztítva a Tóczó természetes vízfolyásba, mint ezidő szerinti recipiensbe fog elvezettetni.

A szennyvíz levezető maximum 202-77 másodperc-liter. A csapadékvíz „ „ 7082-69 másodperc-liter. A főgyűjtő a város keleti szélén vonul el s ebbe torkollik hét mellékgyűjtő.

A csatornák oly mélyre lesznek fektetve, hogy azok legnagyobb vízszíne is 2-50 m.-re fog esni a föld szintje alatt.

A csatornaszelvények 30/45, 40/60, 50/75, 60/90, 70/105, 80/120, 90/135, 100/150 és 120/180 cm.-es tojás és R=100 m. sugáru vályus körkereszt-szelvény. Anyaga kizárólag beton lesz. A legkisebb esés 2‰.

A megfelelő öblítésre 133 öblítőakna szolgál s az öblítés vízvezeteki vízzel fog történni.

A hálózatnak lesz egy vészkiömlője a Hatvan-utca végén a nagyobb záporok esetén a főgyűjtő tehermentesítésére.

A házi csatornák létesítése kötelező; a betorkolást azonban csak a város építheti. Az ürsekeknek vízbőlítés-sel ellátása kötelező.

A csatornahálózat összes hossza 54,037 m. Ebből kész betoncsőből készül 4193 fm. s a helyszínen öntött betonmennyiség mintegy 12,000 m³. A csatornahálózat építési költségei kölcsön útján fedezetnek s az amortizációs résztelemek a háztulajdonosok telkük területe arányában fizetik. A város fizet évenként 20,000 kor. átalányt.

A vízkérdés városunk előjáróinak mindig sok gondot okozott. Felalajvizeink a nagy szárazságban kiapadtak s közegészségügyi szempontokból is veszélyesek voltak.

Már 1839—40-ben megkezdik a mélyebb földrétegek kutatását s 1859-ben már 7 mélyfúrású kutja van a városnak a Mester-, Hatvan-, Péterfia-, Miklós-, Csapó-, Szent-Anna- és Piac-utcaikon. Ezen kutakból használatban van ma is még hat. 1869-ben 10 évre kulfurómestert szerződötetett a város 1600 frt évi fizetéssel.

A furás eleinte fűcsövekkel kisebb kovácsolt vaslemez-csővekkel történt 50—90 m. mélységig.

A kutak vizét már 1865-ben vegyelemzik, egy vegyelemzés költsége 15 frt volt, de 1869-ben Thamasz Károly és Muraközy Károly 10 frtért vegyelemeztek. Ma már ebben is olcsóbbak vagyunk.

A 80-as években a vízmosású fúrórendszer terjedésével városunkban is mind több mélyfúrású kut létesítetett a 40—50 m. közti gyenge vízretegére.

A feltárt felső vízrétegek azonban nem elégítették ki a mindinkább fokozódó igényeket, 1886-ban szerződést kötött a város Zsigmondi Bélával a nagytemplom előtt 300 méterig teljesítendő fúrásra. A város vezetői felszökő vizet óhajtottak nyerni a mély fúrásból s bár Zsigmondi 300 méterig igen bő vízretegeket derített fel, mivel azok felszökő vizet nem adtak, a továbbfúrást követelték s azt Zsigmondi természetes garancia nélkül folytatta 830 m-ig, amidőn be kellett szüntetni a fúrást felszökő víz tekintetében eredménytelenül. A fúrást azonban felhasználtuk három felső bővizű rétegben a furócsovek kihatásával s vörösfenyőcső béleléssel a kut ma is használatban van.

Aldatlan munka volt ez s mindkét félnek, városnak és vállalkozónak sok keserűséget okozott, de mint aki a munka utolsó részleteiben résztvettem, tartozom azon kijelentéssel kitűnő kartársunknak, Zsigmondi Bélának, hogy őt ezen munka sikertelenségéért valódi nem lehet, mert 118'00 m. tengerszint feletti magasságban felszökő vizet a mi vidékünkön nyerni nem lehet.

Ezen mély furás azonban nagy tanulság volt azok előtt, kik városunk vizkérését megoldani feladatukul tűzték, kétségtelenül igazolta ez a furás, hogy a 90—140 m. mélységig két hatalmas vizbíró réteg van, mely két réteg a város alacsonyabb fekvésű részén a földszint felé feladja vizét.

Később több mély furás a város déli, északi s keleti részén igazolta ezen rétegeket.

Vízszükségletünk ellátására ez idő szerint 34 darab közkút szolgál, melyek közül 8-nak a mélysége 85—96 m. s a többié 40—50 m. közt van.

A város tulajdonát képező belteleken van a városnak 129 darab mélyfurású kutja, legnagyobb részben 45—50 m. mély.

A kutak vizének jósága hivatalos vegyelemzés útján állapították meg.

Az általaj ezen vízrajzi viszonyainak ismerete alapján tettem meg javaslatomat 1896-ban a vízvezeték kérdésének előkészítésére.

Előterjesztésem alapján felkérte 1898-ban a m. kir. vízépítési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztálya a vízvezeték előmunkálatokra.

A vízszűrő telep céljaira a kijelölt ugynevezett nyulapolson két próbakut létesített 160 méter mély furással. Mindkét furás a közegészségügyi mérnöki osztály vezetése és felügyelete alatt tartós és állandó szivattyúzásnak vetett alá, mely kétségtelenül igazolta, hogy mindenki kut egymástól függetlenül s állandóan képes másodpercenként 8—10 liter vizet szolgáltatni. A kutak egymástól távolsága 186-00 m.

Ezen munkálat alapján elkészítve az előterv; törvényhatósági bizottságunk ezen előtervek alapján 1901-ben elhatározta a vízvezeték létesítését, megszavazott 1.300.000 koronát az építési költségekre s elrendelte a végleges terv elkészítését.

A végleges terv elkészülvén, azt 1906-ban törvényhatósági bizottságunk elfogadta s elrendelte első sorban a vízszűrő telep létesítését, kimondván, hogy míg a vízszűrőtelep 30 napi állandó szivattyúzással be nem igazolja a napi 5000 m³ vízszükséglet állandó termelését, addig a csatornázás és a vízvezeték többi munkálatai meg nem kezdhetők.

A vízvezeték tervének főtételei a következők: A város régi belterületén lakó 50.000 lakosra fejenként 100 liter napi fogyasztás vétetett fel s így a napi szükséglet 5000 m³-ben van megállapítva.

Annak előrebocsátásával, hogy vízvezeteki szabályzatunk értelmében a fogyasztás kizárólag vízáron keresztül történhetik s a fogyasztás csak részben kötelező; a fenti mennyiséget, helyi viszonyaink ismerete alapján hosszú időre elégségesnek tartom; de városunk fejlődésének egyik legszebb bizonyítványul fogom tekinteni, ha a napi 5000 m³ víz már elegendő nem lesz.

Ezen vízmennyiség 10 drb mélyfurásu kútból szereztek és pedig másodpercenként 60 l. s így huszonnégy óránként 5184 m³ vízzolgáltatással. A 10 kúton kívül még két kut tesz tartalékban.

A vizet a központi szivattyutelep fogja 250, illetve 270 mm.-es fő csövezetékben a városi hálózathoz szolgáltatni. A hálózat északi részén a nagyerdőn egy 54-6 m magas víztorony fog 1.000 m³ úrtartalmu medencével tartalékolni a nyomás kiegyenlítését szolgálja.

A csőhálózat összes hossza 60.095 m., melyben a magánvezetékbe beszámítva nincsenek. A magánvezetéseket

a vízáron a város készített a háztulajdonos költségén. A hálózat mintegy 100 m távolságokban tűzcsapok s 200 m-es körzetben összesen 30 közkút van tervezve.

A vízhasználat csak részben kötelező, t. i. az élelmezéssel kapcsolatos üzletekben, ipartelepekben, közegészségügyi intézményekben s 500 K évi bérjövédelmet hajtó telkeken. A kik a vízvezeték bevezetni nem kötelesek s nem vezetik be, a közkutat használatára vannak utalva, szabályrendeletileg megállapított módokozatok mellett. A víz alapára m²-enkint 16 fillér lesz; ipari és öntözési célokra 12 fillér s 10.000 m³-nél nagyobb évi fogyasztásnál leszállítandó 10 fillérre. Aki be nem vezeti telkére a vízvezetékét, az a közkutat használatért szobánként és évenként 2-50 K vizdíjat fizet.

Ezen vízdíjakból befolyó jövedelem s a városi házipénztár által fizendő 45.000 korona átálány fog szolgálni a kölcsön útján fedezendő építési költségek kamatai és törlesztési részleteinek s az üzemköltségeknek fizetésére.

A vízvezeteki kutak furása versenytárgyalás útján biztosított s a mai napig készen van 8 kut teljesen s kettő munkában van.

A kutak szivattyúzásánál megállapítottuk, hogy 8 mpl viz kiemelésénél 7 m-nél nagyobb depresszió nem lesz. Szivattyutelepeink 11—12 m depresszióig fog dolgozni, tehát kétségtelen, hogy 6 mpl viznél sokkal többet is képesek leszünk szolgáltatni.

Közvilágításként 1863-ig olaj- és petróleumlámpákkal történt. A közvilágítási költség 1862-ben 7587 forint 92 krajcár volt.*

Városrendezési szempontból megemlítendő, hogy városunk általános szabályozási terve több mint 10 éves tárgyalás után a folyó évben fogadtatott el törvényhatósági bizottságunk által s ezidőszert a belügyminisztériumban van jóváhagyás végett. Ezen most elfogadott s már 4-ik szabályozási tervünk a minisztérium intencióinak megfelelően lévén összeállítva, jóváhagyását bizton reméljük.

Szabályozási tervünkkel egyidejűleg állapítottuk meg új építési szabályrendeletünket, mely hivatta van városrendezésünknek és magánépítkezéseinknek modernebb irányt adni. Ez is jóváhagyás előtt van a belügyminisztériumban.

Városrendezési céljainkat szolgálja szépitési és kisajátítási alapunk, mely az ingatlan forgalomra szabályrendeletileg kivett járulékokból nyeri a jövedelmet s ezidőszert állása 378,494 K.

Magánépítkezéseink az utóbbi évek sztrájkjai és az építkezés elfajulása folytán nagyon csökkentek s most már érezhető a lakásszükség.

Közegészségügyi intézményeink közül megemlítendő városi közkórházunk, mely 1892-ben épült 220 betegre 597,000 K költséggel Gerster Kálmán műépítész terve szerint. Ma már bővítési tervén dolgozunk, mely munkánkban az egyetem kérdése hátráltat bennünket.

Közvágóhidunk a városi mérnöki hivatal terveit szerint épült és 1898-ban átadott át a közhasználatnak. Berendezése a mi speciális hűsúlyoldozásra szokásaink folytán figyelmet érdemel. A közfogyasztásra szánt sertések is itt vágatnak s mivel nálunk a levágott sertések tulnyomó részét perzselik s csak igen kis rész kerül koppasztás alá, berendezésünk speciális.

Közvágóhidunknak Röck István készítette hűtő berendezése ammoniak-rendszerű gépekkel első volt az or-

* A világítási telepre vonatkozó adatokat Debreczeni Jenő ismertette.

szágban a közmegelégedésre szolgál. Hűtő berendezésünk gépei jéggyártásra is szolgálnak, gyártási képessége napi 40 mm.

A városi statisztika a következő: levágás alá kerül évenként szarvasmarha és bivaly 12—20,000 drb, juh és bárány 10—13,000 drb, sertés 27—29,000 drb. A sertés-vágás növekvőben évenként 5—10°/_o-kal.

A vágóhíd bővítési tervét ez évben dolgoztuk ki s most van tárgyalás alatt. Előirányzat 360,000 korona.

Járványkórházunk 1892-ben és állategészségügyi, u. n. sinter-telepünk 1893-ban épült.

Régibb kulturális épületeink közül megemlítendő a református kollégium, a nagytemplom s a városi színház.

Ujabb középületeink közül figyelemre méltó építmények az állami főreáliskola, melyet a város építtetett 1893-ban 320,000 korona költséggel Meixner Ferenc tervei szerint; a királyi ítélő tábla, melyet szintén a város építtetett és burtozott be 703,110 korona költséggel, Wagner műépítész tervei szerint.

Nem a város által épített középületek közül megemlítendő a máv. felvételi épülete, Pfaff műépítész tervei szerint, a kir. törvényszék és járásbírószék épülete, a kereskedő társulat épülete a mintaserző kereskedelmi akadémiával, a r. kath. főgimnázium, református felső leányiskola, r. kath. felső leányiskola, az izraelita hitközség szép temploma.

Megemlítem még, hogy óvodánk van négy, menházunk kettő.

Elemi népiskolánk száma a református és r. katolikus egyház használatában 21, összesen 64 tanteremmel. Tányai népiskolánk van 12.

Laktanyánk van négy, kettő a közös hadsereg csapatai s kettő a m. kir. honvéd csapatok elhelyezésére.

A közös huszár laktanya három század, egy osztály és egy ezred törzsekadre elhelyezésére, a közös gyalogsági laktanya két század s két zászlóalj törzs elhelyezésére, a honvédszázár laktanya 3 század, egy osztály s egy ezredtörzs, honvéd gyalogsági laktanyánk 3 zászlóalj, 3 zászlóalj törzs és egy ezredtörzs elhelyezésére szolgál.

Első laktanyáinkat a Pavilon-laktanyát 1847/48-ban kezdtük építeni. Legújabb laktanyánk a közös huszár laktanya.

Van ezenkívül mintegy 300 átvonuló ember számára egy régi laktanyánk s egy barakunk. Tervben van még 400 emberre s 200 lóra baraképítés.

A városnak bent a belterületen több mint 100 épülete van, melyek közül:

a) a közigazgatás céljaira szolgálók leltári értéke	974,000 K
b) a jövedelmező épületek, bérházak leltári értéke	1,538,900
c) vendéglők és korcsmák értéke	749,900
jövedelmező épületek leltári értéke	2,262,115 K
d) egyházi és iskolai épületek	1,305,300
e) közművelődési és humanitárius épületek	1,649,800
f) katonai laktanyák	3,137,300

Összes érték leltárunk szerint 8,353,515 K

Az évi fenntartási költség ezen épületekre 93.000 kor.

Megemlítem e helyen, hogy a város tiszta vagyona az 1906. évi vagyonmérlege szerint 47,145,188 kor. vblt. Az adóssága ugyanazon mérleg szerint 12,009,078 kor. 20 fillér. A községi adó 1909. évre 18°/_o-ban van előirányozva.

Városi mérnöki hivatalunk szervezeti szabálya 1891 óta ez évben már második ízben került revízió alá; alap-

szervezetében azonban ma is az 1891. évi. Az ügykezelés három szakosztályban történik, ugymint az építkezési, közlekedési és csatornázási s földmérői szakban.

A hivatal személyzete ezidőszent 6 tagból áll, egy főmérnök, egy építész, két mérnök, egy földmérő s egy építőmester. Van két napidíjas rajzoló s egy iktató. A hivatali személyzet ma már kétségtelenül kevés, de a személyzet szaporítására a viszonyok nem alkalmasak. A tervezeteki és csatornázási művekhez azok szabályrendeletében külön személyzet van megállapítva, mely a mérnöki hivatalhoz osztatik be.

A közigazgatási törvénynek már régen várt s felette szükséges revíziója során a városok közigazgatási műszaki szolgálatának rendezése Egyesületünknek egyik legfontosabb feladatát képezeni s bátorkodom az anyagegyesület vezetőségét ezen kérdés melőbbi előkészítésére ez uton is felkérni.

A közigazgatás egyéb ágazatai a városok fejlődésére igen fontos munkát végezhetnek; de a XX. században már a városok fejlődésében közgazdasági kérdések mellett a műszaki kérdéseknek is tekintélyes szerep fog jutni és szükséges, hogy a műszaki munkák előkészítése és megállapítása modern műszaki fórumok által történjen.

Városi műszaki ügyeink fejlődése közönségünk konzervatív gondolkozása mellett kissé lassu, de biztos — és egészséges.

Ezekben igyekeztem hű képét adni műszaki ügyeink fejlődésének s most megköszönve türelmeteket, kérem önöket, részesítsék városunkat továbbra is szíves jóindulatukban.

A társadalom békéje.

Elégedetlenség szállotta meg a lelkeket... Az élet ma már nem törekvés, hanem túlekedés... Émesztő, a lelket eldurvító, a szívet minden élelízumtól megfosztó, a testet idő előtt megölő munkából áll az élet, melynek boronátlan utain haladva, millió és millió munkás reménytelenül néz a jövőbe. Mi lesz vele és családjával, ha megöregszik? Koldus kenyér vár reá és keserű könyvek, Ifjúságában, férfikora legszebb éveiben fárdatlanul dolgozik és mikor reszketni kezdenek a kezek, romlanak a szemek, elernyed a test és az az agyongyötört masina: a test felmondja a szolgálatot, nincs mire támaszkodnia. És ez a tudat még szomorubb, fájóbb, gyötrelmebb és émesztőbb a nehezen megszerzett kenyér gondjainál és leverőbb még az elmulás, a halál örök törvényénél is...

És mikor mindezeket látjuk, sőt érezzük, rögtön itélőszékbe ülünk és a társadalmat tesszük felelőssé amián, hogy a dolgos kezek nem számíthatnak napesti munkájuk után derült öregségre, csöndes nyugalomra. Tüzet, kigyót-békát kiáltunk arra a társadalomra, melynek mindnyájan tagjai vagyunk és mint tagjai annak a nagy szervezetnek, nagyon is érezzük annak a szenvedők, nyomorgók és sorsuldóztók körül kifejtett tevékenységét. A mi társadalmunknak nagy és érző szíve van... Meghallja a kezdődő nyomor első jajszávat, megérti a sorsuldóztó első könnyeit és nem nagytelti, ha kimondjuk, hogy a társadalom folyton nyitott erszénnyel jár és az első szóra szívesen rakja le filléreit a humanizmus oltárára. Munkája sohasem szünetel, irlalma nem fárad el, szeretete

állandó nap, mely sugárvévével felszárítja a szenvedők könnyeit.

Nézzük csak a mi társadalmunkat! Nap-nap után végti fonséges munkáját és dicséretére legyen mondva, nem a külszínre dolgozik, hanem benső érzését követi, aki irtalmasságot gyakorol. Sőt nagyra becsülöm a mi városunk népének egy részét, mely soha és semmire sem ad, már csak azért is, mert van ereje nyíltan kimondani, hogy nem ad. Az ilyen összszorított marku emberekkel legalább tisztában van egy a társadalom segítségére szoruló, mint segítséget adó népe. Természetesen, ily módon a társadalomnak mindig csak egy része nyúl a zsebébe, a másik rész pedig vagyont gyűjt más célokra és nem az irtalmasság gyakorlására. Allitáim igazolására felhozhatnám a hűmáns és kulturális intézetek fentartóit. Évről-évre ugyanazon névsorral találkozik. Ezeknek valóságos adó a játékoság. És csodálatos, hogy ezek a jövedvny adakozók nem annyira a föld és vagyon uraiból állanak, hanem a szegényebb középosztályból, vagyis azokból, akiknek önmagukig kell azt megtagadni, amit közcélokra adnak. Nem nagyitok, ha azt mondom, hogy középosztályunk százszor többet áldoz emberbaráti célokra, mint a dus vagyonnal megáldott földi Istenek.

Valahol, egy francia író munkájában azt olvastam, hogy az embereket mindenre tanítani kell, még az emberszeretetre is. Akkor nem hittem ezen igazságban. most vallom fennhangon. Hozzá kell férni a szivekhez és vagy a nyomor sötét színű lefestésével, vagy az emberi hűség felkeltésével, vagy más külső és belső okokkal kell az emberszeretetet felkeltetni és a lelkeket cselekvő szeretetre indítani. Vagyis az önösséget üzzük ki a szívünkbeli és helyezkedjünk az altruizmus bázisára. Ne keveseljük a magunk vagyonát, míg szegényebbeket látunk és égre emelt arccal ne jajongjunk, míg könnyes szemekkel látjuk sírni az emésztő nyomor szerencsétlencit...

Kiművelődött elménk, szívünk azonban sok tekintetben üres maradt. Magunk lakunk abban vágyainkkal, elérhetetlen törekvéseinkkel, leszorítva lakásunkat az önösség erős zárjával... És míg hiu dolgokra, az elmék megtevésztésére, öpélünk elérésére, látszólag és hamar elmuló dicsőségünkre, címek megszerzésére, meg nem érdemelt nemesség megszerzésére, mosolyra indító cafrangok viselhetésére semmi pénz, semmi igyekezetet nem sajnálunk, sőt térdre omolva, emberi önérzetünk kisebbitésével is megszerzünk hajlongva, kérve, könyörögve, hatalmasok előtt görnyedezve, addig a mások érdekében hamar megsántulunk és a legtöbb esetben sajnálkozással mentjük ki magunkat oly dolgokban, melyeknek sikerét egyesek tőlünk várták, erszényunktól remélték...

És mikor elnézem az emberek tülekedését, harcát az élettel, embertársainkkal és nem ritkán önlékükkel, nem csodálom, ha a kevésbé fegyelmezett elmék tulhajtott követeléseikkel zavarják meg a társadalom békéjét. Nem csodálkozom, mert nevelési rendszerünk szűli az emberek elégedetlenségét. Nem nevelődünk a kötelességek teljesítésében, hanem utónéfélen az elégedetlenségét szívjuk magunkba. Az igények félelmetesen növekednek és a ki nem elégíthető igényeknél a társa-

dalomnak nincs veszedelmesebb ellensége. Mérsékeljük igényeinket és elmulik irigységünk azok iránt, kiket végzetük dus vagyonnal és jó móddal látott el. Ne ábrándokért hevüljünk, hanem a kenyérért, a megélhetésért dolgozzunk a tisztas munkatér ezer meg ezer utain. Ne higyjünk a népámitóknak, kik a szegénység könyvtől ázott rongyait tartják az elégedetlenség zemei elé, ők ázomban a szegény munkás ember filléreiből palotákban laknak és pezsgő isznak. Ezek a népámitók a megölő a társadalmi békének, mert maguk sem hiszik kába tanainak teljesedését, de azért azoknak hirdetését a maguk zsebére hasznosnak tartják.

Mint fentebb említettük, a társadalom betegségének gyógyítására sokat áldoz a társadalom egészségesebb része, de azon nagy problémák megoldására, melyek a társadalom csöndes életét, de mindazonáltal áldáshozó munkásságát minden vonalon biztosítanak, erre a nagy munkára az államnak kell gondólnia. A szocializmus terjedése nem annyira a jelen elégedetlen szelleméből magyarázható meg, hanem abból a félelemből, mely a munkás lelkét eltölti arra a gondolatra, hogy mi lesz vele, ha megöregszik... Vagyis a jövőt látja sötétnek és vigasztalag, csillaglatan éjszakának. Eszébe jut munkaképtelensége, öregsége, esetleg elbűnülő tagjai és mivel nem lát semmi biztatót. törvénytelen, meg nem engedett eszközökkel és a társadalmát fenyegető mozgásával igyekszik a maga valódi, vagy képzelt érdekeit védelmezni.

A szocializmus orvosa csakis az állam lehet vagy a munkásbiztosítás, vagy elággott munkások menedékházainak építése, berendezése által. Testületek, egyletek, városok, ha még oly gazdagok is, erre a békementő, hűmáns munkára nem elég-ségesek. És ha meggondoljuk, hogy van pénzünk, mert hiszen a csillag, fegyveres békét fenntartó militarizmus milliárdokat nyel el, önkénytelenül eszünkbe jut, hogy mennyi nyomort szüntethetnénk meg, mennyi dolgos, munkás ember jövőjét biztosíthatnánk csak századrészevel is annak, amit olyan célokra kell adnunk, mely senkit sem bldogit, de milliárdok megszomorít...

Csonka volna elfuittatásunk, ha a társadalom egy részének elégedetlenségét vissza nem vezetnénk a hitélet hanyatlására is. Adj hitet az embernek és rávezetheted a megelégedés útjára, — mondja korunk egyik nagy szelleme... Egyházak és iskolák újjá nevelhetik népnök sokszor ferde gondolkodását és visszatérhetik ahhoz a forráshoz, hol a megnyugvás fakad.

Meg kell tenntnk mindent a forrongásban levő kedélyek lecsendesítésére és a legcsekélyebbnök látszó eszközöket is felhasználni a társadalom meglazult békéjének helyreállítására...

Oberon.

A jog- és pénzügyi bizottság ülése.

A jog- és pénzügyi bizottság pénteken délután ülést tartott, melyen a novembri közgyűlés egy-két érdekes tárgya került megvitatásra.

Fél négy órakor nyitotta meg az ülést Vecsey Imre elnök, ami után áttért a bizottság a tárgysorozatra. A debreczeni első sertsévság-társulat Degenfeld-téri telkét

és épületét 50 ezer korona árért megvételre ajánlja fel. A bizottság javasolja a telek megvételét.

Dr. Vajda József beadványt intézett a városhoz a debreczeni építő részvénytársaság nevében, hogy részvényeket jegyezzen a város is. A részvénytársaság 500 ezer korona alaptőkével alakul s célja, hogy Debreczenben bérházakat s más közhasznú épületeket (szálloda, fürdő stb.) létesítsen. A jog- és pénzügyi bizottság nem javasolja a közgyűlésnek a részvények jegyzését.

A jog- és pénzügyi bizottság a megvételre felajánlott Széchenyi-utca 38. sz. házat 60 ezer koronáért javasolja megvenni.

Poszony vármegye átiratot intézett Debreczen városához, hogy feliratát, mely az automobilon és motorok közlekedésének szabályozására vonatkozik, pártolja a város. A jogügyi bizottság elhatározza, hogy hasonló szellemű feliratot intéz a képviselőházhoz, egyben pedig felhívja a városi tanácsot, hogy a főkapitány útján intézkedjék a helyi automobil és motor közlekedés megszabályozására.

A kisvasutból villamos.

Vecsey Imre előterjeszti a kisvasutnak villamos vasutttá való átalakítására vonatkozólag beszerzett iratot.

Tüdös János dr. javasolja, hogy a város és a helyi vasut közt fennálló szerződéseket nyomassák ki és osszák szét a bizottság tagjai közt.

Aczél Géza indítványozza, hogy bizzák meg a tanácsot a dolog előkészítésével.

Komlóssy Arthur ajánlatosnak tartja, hogy ebben az ügyben eddig történt tárgyalások akitáit szedjék össze és rendezzék, hogy a további lépéseket ezeknek az alapján tegyék meg.

Tüdös János dr. ellene van a halasztásnak. Szükségesnek tartja, hogy minél előbb megkezdjék az előmunkálatokat.

A bizottság ezután kimondja, hogy felhívja a szakreferenst az előiratok áttanulmányozására és a szükséges iratok kinyomtatására.

A téglavető eladása.

A régi városi téglavető lakosai beadványban kérik a várost, hogy a téglavető egész s általuk lakott területet 33 ezer koronáért adja el nekik. Aczél Géza főmérnök ellenzi az eladást. Ezzel egy rendelen s a várostól messze fekvő falu alakulására adna alkalmat, ami súlyos közigazgatási terheket róna a városra. Javasolja, hogy inkább másutt jelöljenek ki számukra területet. Vecsey Imre hivatkozik arra, hogy egy sereg szegény ember egzisztenciája forog kockán. Ha onnan kitelepítének őket, tönkremennek, mert ezek némelyike 50—60 estendeje lakik ott és építkezett is. A bizottság végre úgy határoz, hogy a terület elidegenítését nem javasolja, de az ott lakó szegény emberek érdekeire való tekintetből az ügyet tanulmányoztatja.

Ezután áttér a bizottság a tüzárk elleni önbiztosítás dolgaira. Tüdös János dr. javasolja, mondja ki a bizottság, hogy elvileg elfogadja az önbiztosítás eszméjét és bizza meg a tanácsot, hogy szakértők közbejöttével tervezetet dolgozzák ki. A bizottság a javaslatot elfogadja.

Vita egy parcellázás körül.

Zádor Lajos és társai az Olajtűt mögött fekvő földterületük parcellázásának engedélyezését kérik. A

parcellázást hajlandók az új, de még jóvá nem hagyott szabályozási terv szerint eszközölni, de kívánják, hogy az utcák nyitásával előálló terület elvesztéséért kompenzációt adjon a város, úgy, hogy a három hold és 780 négyzetgölg utcanyitásra fordítandó terület összegét térítse vissza a város, ölenként 3 koronájával.

Bacsó Dezső dr. hivatkozik arra, hogy parcellázások engedélyezésénél mindenütt kikötik, hogy utaknak, sőt köztérmenyeknek is szükséges területeket a tulajdonos ingyen engedje át. Javasolja, hogy az ügyet vegyék le addig a napirendről, amíg az építési szabályrendeletet jóvá nem hagyják. Aczél Géza a parcellázás engedélyezése mellett van. — A bizottság elfogadja Bacsó dr. indítványát. Ezzel az ülés véget ért.

Hirek.

— **A polgármester értesítése.** Értesitem, hogy legközelebbi bizottsági közgyűlésünkön névszerinti szavazással hozandó határozat vegfét a városi tanács által betervezetre leend: 1. A Stenczinger-féle ház megvételre (névszerinti szavazás második ízben). 2. A Rákóczi-utca 41. számú telek végében levő városi telek elidegenítése (névszerinti szavazás második ízben). 3. A Bethlen-utca 39. számú házastelek megvételre (névszerinti szavazás első ízben). Debreczen, 1908 november hó 8. Kovács József, polgármester.

— **Gyásznapelny.** A tisztántuli reformatus egyházkerület volt püspöke b. e. Hegyemégi Kiss Áron emlékére Debreczenben, az 1908. november hó 16-án délután 4 órakor, a főiskolai díszteremben tartandó gyásznapelny az egyházkerületi rendező-bizottság által kiadott program keretében így folyik le: 1. Az egyházkerületi közgyűlés tagjai, a testvér-egyházkerületek küldöttei, a különböző hatóságok képviselői, a vidékről és Debreczen városából való férfi-vendégek s a főiskolai tanárok a kollégiumi kistanácssteremből s esetleg, ha itt nem férnének el, az akadémiái és tanítóképzőintézeti igazgatóságok s a theologiai dekáni hivatal helyiségeiből, a rendezőség által adandó felhívásra d. u. 4 órakor bevonulnak a díszterembe s elfoglalják ott az emelvényen szemben levő s a töle keletre eső széksorokat. 2. A gyászoló család tagjai s a női közönség már $\frac{3}{4}$ órakor bevonulván a díszterembe, az emelvénytli nyugatra eső széksorokat foglalják el és pedig a családtagok a két első sort, a vendég urnők pedig a többi széksorokat; az esetleg itt fennmaradandó helyek a férfi közönség rendelkezésére állanak. 3. A terem elején levő üres állóhelyek s a nyugati karzat az akadémiái ifjuság, a tanítóképzőintézeti III. és IV. osztályok növendékei által foglalhatók el. 4. A főiskolai énekkar a keleti karzatot foglalja el. Szolgáljon az érdeklődő közönségnek tudomásul, hogy a díszteremben 200 ember számára lehet ülőhelyről gondoskodnom. Debreczen, 1908 november 10. Csiky Lajos, megbízott rendező.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □
**DEBRECZEN SZAB. KIR.
VÁROS ÉRVÉNYESBEN LÉVŐ
SZABÁLYRENDELETEI-
NEK GYŰJTEMÉNYE.**

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára

2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat iró-
dájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**

3607/1908. éln.

35.652
1908. sz.

Magy. kir. államvasutak üzemeltetőség Debreczen.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Debreczen szab. kir. város törvényhatósági utainak fentartásához és továbbépítéséhez 1909. évi január hó 1-től 1914. évi december hó 31-ig terjedő hat éven át szükséges kő- és kavics anyagok szállításának és az esetleg szükséges burkolatok építésének biztosítására folyó 1908. évi november hó 28-án délelőtt 11 órakor zártajánlati versenyárgyalás tartatik.

Ajánlatok csakis a kiadott ajánlati úrlapon tehetők, s öt pecséttel lezárt borítékban nyújtandók be 1908. évi november hó 28-án délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalban.

Az ajánlat borítékán következő felirat alkalmazandó:

„Ajánlat Debreczen sz. kir. város törvényhatósági utainak kőszállítási és burkolati szükségletére“.

Minden ajánlattevő köteles ajánlatához 1500 K-t bánatpénzül készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban folyó 1908. évi november hó 27-ének déli 12 órájig a városi pénztárnál letenni a letéti-jegyet ajánlatához mellékelni.

Minden ajánlattevő köteles az általa ajánlatba hozandó kőből minden kiírt alakzatnak megfelelően legalább 1—1 minta darabot saját pecséttel ellátva folyó 1908. évi november hó 27-én déli 12 óráig a városi mérnöki hivatalba (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) beszállítani s a minta darabok átvételéről a hivatal által kiállított elismervényt ajánlatához csatolni.

Csakis hazai bányákban termelt kőanyag ajánlatos.

Azon ajánlattevők, kik a Debreczen sz. kir. várossal ily vállalati összeköttetésben ez idő szerint nincsenek, kötelesek szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványaival igazolni, melyhez bányatelepük tartozik.

Azon ajánlatok, melyek ezen hirdetménynek, vagy a vállalati feltételeknek nem felelnek meg, vagy a kitűzött határidőn túl adatnak be; távirati s utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beérkezendő ajánlatok folyó 1908. évi nov. hó 28-án délelőtt 11 órakor a városház kistermében nyilvánosan bontatnak fel.

A vállalati feltételek, melyek a vállalati tárgyat képező kőszállításokat és burkolási munkákat fessorolják, a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet) 1 koronáért megszerezhetők.

Az ajánlati úrlapok ugyanott díjtalanul adatnak ki.

Ajánlattevő ajánlatával mindaddig kötelezettségen marad, míg az ügyben véghatározat hozatik.

A város fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közt szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a szállítást és munkákat más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalától 1908. évi november hó 3-án.

Kovács József,
polgármester.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak debreczeni üzemeltetőségének 1909., esetleg a következő 1910. és 1911. években, pályafentartási célokra, faanyagokra lesz szüksége, melyeknek biztosítása végett nyilvános pályázatot hirdet.

A jövő 1909. évben körülbelül az alább felsorolt fákra lesz szüksége, a következő években szükséges faanyag mennyisége, a szállítási évet megelőző őszén közöltetik szállítóval, mely az alábbi mennyiségnél korlátlanul nagyobb, vagy kisebb is lehet.

erdei fenyő deszka pályafentartási célra	25 köbméter
jegenye " " " "	2100 " "
luc " " " "	20 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	165 " "
szélmetszeten fenyő deszka	1050 " "
szélmetszeten jegenye fenyőfa 12 mtr. hosszúg	3155 " "
faragott tölgyfa bezárólag 4 mtr. hosszúg	2640 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	235 " "
faragott tölgyfa 4, bezárólag 7 mtr. hosszúg	2135 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	315 " "
faragott tölgyfa 7, bezárólag 9 mtr. hosszúg	10 " "
metszett tölgyfaléc	50 " "
metszett fenyőféc	540 " "
metszett jegenye fenyő palló	1420 " "
ugyanaz, de légszáraz állapotban	70 " "
metszett lucyenyő palló	15 " "
ugyanaz, légszáraz állapotban	15 " "
tölgyfa palló	875 " "
ugyanaz, légszáraz állapotban	125 " "
tölgyoszálfá egyenes, hántva	245 " "
fenyőoszálfá	530 " "

Az 1909. és esetleg 1910. és 1911. években szükséges faanyagok ugyanazon év április hó végéig szállítandók be.

A debreczeni üzemeltetőség kiköti, hogy a fentebb közölt, vagy a következő évekre megrendelendő mennyiségnekél 10% többlet, esetleg kevesebbet vehessen igénybe.

As szállításnál irányadók a 122.291—96. számú általános, valamint a pályafentartási fák szállítására vonatkozó 35.334—908. számú különleges szállítási feltételek.

A pályázati feltételek alapján készült ajánlatok legkésőbb 1908. évi november hó 30-ik napján déli 12 óráig nyújtandók be a debreczeni üzemeltetőség I. általános osztályánál, a bánatpénz pedig 1908 november hó 29-én déli 12 óráig teendő le az üzemeltetőség debreczeni gyűjtőpénztáránál.

A pályázati feltételek és méretjegyzékek mindenik üzemeltetőségénél megtekinthetők, a debreczeni üzemeltetőségénél díjtalanul megszerezhetők.

Az általános szállítási feltételek, valamint a p.-fentartási fák szállítására vonatkozó különleges feltételek mindenik üzemeltetőségénél megtekinthetők, de készpénz fizetés ellenében (50 illetőleg 20 fillérért) az igazgatóság budapesti nyomtatványtáránál Andrassy-ut 73—75. sz. a. szerezhetők meg.

Határidőn belül érkezett és bánatpénzzel ellátott ajánlatok fogadhatók el tárgyalás alapjául, elkésétt, vagy táviratilag tett ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

A. m. kir. Államvasutak Üzemeltetőség Debreczen.
(Utányomás nem újastatik)